

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám: IV/ 0 1 6 7 0 - 0 / 2023		
Érkezett: 2023 JÚL 27.		
Érkezés módja		
☐ POSTÁN	☒ @	☐ EGYÉB:
Példány: 1	Melléklet: 14	Kezelőiroda:

Alkotmánybíróság

(1015 Budapest, Donáti u. 35-45.)

felterjesztve a

Fővárosi Törvényszék Közigazgatási
Kollégium útján

(korábban Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi
Bíróság) útján.

ALKOTMÁNYJOGI PANASZA

Indítványozónak

Szoboszlai r.

képviseli:

dr. Szoboszlai Judit (Szoboszlai Ügyvédi Iroda,

és

dr. Wallacher Lajos (Wallacher Ügyvédi Iroda,

a Kúria Kfv.II.37.702/2022/11. számú
végzésének megsemmisítése iránt

Tisztelt Alkotmánybíróság!

A

az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény 27. § alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjeszti a t. Alkotmánybíróság elé.

1 Kérjük a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg Kúria 2023. április 12. napján kelt Kfv.II.37.702/2022/11. számú végzésének és a Gazdasági Versenyhivatal 2014. június 30. napján kelt Vj/29-521/2011 számú határozatának alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) és (4) bekezdésének megfelelően azt semmisítse meg.

2 Előadjuk, hogy a jelen alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntést megelőzően az ügyben eljáró hatóságok, bíróságok és azok eljárásainak a száma:

- Gazdasági Versenyhivatal (továbbiakban: „GVH”) Vj/29-522/2011.
- Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2016. április 6. napján kelt 2.K.34.125/2014/69. számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 2016. december 14-én kelt 1.Kf.650.076/2016/8. számú ítélet (másodfokú bíróság első ítélete)
- Kúria 2018. február 28-án kelt Kfv.II.37.364/2017/26. számú ítélet (Kúria első határozata)
- Fővárosi Törvényszék 2018. november 28-án kelt 2.Kf.650.191/2018/14. számú ítélet (másodfokú bíróság második ítélete)
- Kúria 2020. szeptember 22-én kelt Kfv.IV.37.314/2019/27. számú végzés (Kúria második határozata)
- Fővárosi Törvényszék 2022. március 2-án kelt 9.Kf.650.002/2021/36. számú ítélet (másodfokú bírósági harmadik ítélete)
- Kúria 2023. április 12.-én kelt Kfv.II.37.702/2022/11. számú végzése (Kúria harmadik határozata)

3 Előadjuk, hogy az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeket kimerítette, a Kúria döntésével szemben nem áll rendelkezésre további jogorvoslat.

4 Az ügyben nincs folyamatban felülvizsgálati eljárás a Kúria előtt, nem kezdeményeztünk perújítást, jogorvoslatot a törvényesség érdekében, vagy jogegységi panasz eljárást az ügyben. A negyedik alkalommal megismétlésre kerülő bírósági fellebbviteli eljárás 10.Kf.650.001/2023. szám alatt a Fővárosi Törvényszék, mint másodfokú bíróság előtt van folyamatban.

5 A Kúria támadott végzését 2023. május 17. napján vettük kézhez elektronikus postafiók küldemény formájában, mely által a jelen alkotmányjogi panasz beadására 2023. július 17. napig áll nyitva határidő. Indítványozó jogait és érdekeit a jelen alkotmányjogi panaszban támadott bírói döntés közvetlenül sérti. Az alapul fekvő hivatali eljárásban az indítványozó ügyfélként, mint eljárás alá vont vállalkozás, a bírósági eljárásokban, mint felperes fél vett részt.

I. Történeti háttér

1. A Gazdasági Versenyhivatal határozata

6 A Gazdasági Versenyhivatal 2011. június 9-én indított versenyfelügyeleti eljárást – több más transzportbeton gyártó és értékesítő vállalkozás mellett – a [REDACTED] és az abba időközben beolvadt [REDACTED], később [REDACTED] ellen. A Gazdasági Versenyhivatal azt valószínűsítette, hogy a vállalkozások, valamint jogelődjeik, azok igazgatói és kereskedelmi vezetői a 2005-2007 közötti időszakban feltételezhetően a piac felosztására és a piaci árszint megtartására irányuló tárgyalásokon vettek részt, illetve ilyen irányú rendszeres tárgyalásokat folytattak, mely tárgyalások célja az általuk korábban meghatározott árszintek és az érintett betongyárak védett vevői megtartása, valamint a piaci részesedésnek megfelelően a vevők felosztása volt.

7 A GVH az eljárás eredményeként nyilvános, Vj/29-522/2011. számú (nem betekinthező változat: Vj/29-520/2011.) 2014. június 30-án kelt határozatával megállapította, hogy az eljárás alá vont vállalkozások 2005-2007 között egységes, folyamatos és komplex jogsértést folytattak az 1000 m³ feletti Budapest környéki transzportbeton megrendelések előre meghatározott kvóta mentén történő felosztása és a transzportbeton árszintjének meghatározása céljából. Ezért a jogsértésért – a többi eljárás alá vonttal szemben kiszabott bírság mellett – [REDACTED]-be beolvadó [REDACTED] print versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte.

8 A GVH határozata megállapította, hogy a vizsgált vállalkozásoknak a határozat rendelkező részében foglalt magatartása a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 11. § (2) bekezdés a) és d) pontjaiban foglaltakat megsértette, és a Tpv. 11. § (1) bekezdésében előírt tilalomba ütközik.

9 A határozat írásbeli bizonyítékként vette figyelembe:

- az 1. valamint 2. és 3. számú védett tanúk nyilatkozatait;
- az 1. számú védett tanú által rendelkezésre bocsátott excel táblázatokat, kinyomtatott formában,
- úgyszintén az 1. számú tanú által szolgáltatott asztali naptárnak vonatkozó oldalait,
- a 2. számú védett tanú által csatolt, 2006. évi határidőnaplót,
- a Vj/148/2008. számú versenyfelügyeleti eljárás során tartott rajtaütés alkalmával alperes birtokába került [REDACTED] spirálfüzetének vonatkozó oldalát.

10 A határozat rögzítette, hogy a bizonyítékok közül a táblázatok és a határidőnapló több bejegyzése is a középvezetői találkozókra, illetve azzal összefüggésben készültek, ugyanígy [REDACTED] spirálfüzetének bejegyzése is. Rögzítette, hogy [REDACTED] spirálfüzetének vonatkozó oldala rajtaütés alkalmával került az alperes birtokába, így annak kapcsán nem vetődik fel a bizonyíték bármiféle manipuláltsága.

11 Az 1. számú védett tanú részéről rendelkezésre bocsátott táblázatok kapcsán a GVH rögzítette, hogy az 1. számú védett tanú vallomásaiban megnevezte a táblázatot készítő személyt [REDACTED], és a táblázatok készítésének helyét (középvezetői találkozók), valamint a készítés körülményeit (pendrive, kinyomtatás), valamint a birtokba kerülés módjáról is számot adott. Rögzítette, hogy az 1. számú védett tanútól függetlenül nyilatkozó 2. és 3. számú védett tanú nyilatkozatai a táblázatok létezéséről és keletkezési körülményeiről összhangban álltak az 1. számú védett tanú előadásával. A GVH külön jelentőséget tulajdonított annak, hogy a 2. és 3. számú védett tanú az eléjük tárt táblázatokat rögtön felismerték. Rögzítette, hogy nemcsak a védett tanúk nyilatkozatai, hanem más irati bizonyítékok (határidőnapló, asztali naptár, és rajtaütéssel birtokba vett spirálfüzet) is igazolják a

táblázatok hitelességét, s megállapította, hogy az eljárás alá vontak működési körébe tartozó személyek nyilatkozatai okszerűen nem kérdőjelezhetik meg az irati bizonyítékok hitelességét.

12 A 2. számú védett tanú határidőnaplója kapcsán rögzítette, hogy a Grafológiai Intézet igazságügyi szakértői véleménye megerősítette, hogy a bejegyzések mindegyike a 2. számú védett tanútól származik. Rögzítette, hogy a szakértő nem a teljes határidőnaplót, hanem az eljárás alá vontak által is megismert határidőnapló részletet vizsgálta, és rögzítette, hogy az alperes a 2. számú védett tanútól kézirásmintát vett a szakértői vélemény készítése érdekében. (Vj/29-441/2011. számú jegyzőkönyv 2. számú melléklete). Kiemelte, hogy a határidőnapló egyetlen bejegyzése sem utalt arra, hogy annak tartalmát meghamisították volna. Az abban található firkák kapcsán megjegyezte, hogy azokból nem állapítható meg – az eljárás alá vontak állításával ellentétben –, hogy egyértelműen náci, neonáci vagy sátánista szimbólumok lennének, hiszen ezek a firkák nem felelnek meg ezen jelképek szabályos ábrázolásának.

13 A határozat indokolása az eljárás során meghallgatott három (3) védett tanú nyilatkozatainak körében hivatkozott a Tpvt. 79/B. § (3) bekezdésére, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 39/A. § (1) bekezdésére, az ahhoz fűzött kommentárra, s rögzítette, hogy nem látott lehetőséget a védett tanúknak az eljárás alá vontak jelenlétében történő meghallgatására, illetve szembesítésére. Rögzítette, hogy a védett tanúk egymás személyéről bizonyíthatóan nem bírtak tudomással, illetve az egymás által elmondottak ismeretének hiányában tették meg nyilatkozataikat a versenyfelügyeleti eljárás során, mely nyilatkozatok egybehangzóak, pontosak és kellően konzisztensek voltak.

14 A határozat indokolása rögzítette, hogy a kartell jogsértések bizonyítása során a bírói gyakorlat több elvet követ, így a szabad bizonyítási rendszert, azt, hogy a közvetett bizonyítékok alapján is megállapítható a versenyjogsértés, hogy a vállalkozások irati bizonyítékkal ellentétes magyarázata önmagában nem elegendő a jogsértés alól történő mentesüléshez, hogy a feltárt tények logikai láncolata elegendő a jogsértés megállapításához, hogy a jogsértés megállapításának nem akadályja valamely kartelltalálkozóról való távolmaradás, ha észszerűen következtetni lehet arra, hogy az adott vállalkozás a megbeszélésről értesült, s attól nem határolódott el.

15 A GVH a rendelkezésére álló irati és személyi bizonyítékokat a Ket. 50. § (6) bekezdésén alapján egyenként és összességükben értékelve állapította meg a rendelkező részben foglalt versenyjogsértést.

2 Kereseti kérelmek

16 Az eljárás alá vont felperesek 2014. november 5. és 2015. január 5. között előterjesztett kereseti kérelmeikben az alperes határozatának a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 339. § (1) bekezdése alapján történő felülvizsgálatát kezdeményezték, és azt vagy hatályon kívül helyezni, vagy megváltoztatni kérték a kiszabott bírság összegének csökkentésével vagy a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetésével.

17 A kereseti kérelmek az alperesi határozat jogsértését jelentős részben eljárási hibákra, a védekezési joguk sérelmére és a tisztességes eljárás hiányára hivatkozással állították. A kereseti kérelmeikben hangsúlyozták azt, hogy a GVH határozatának tényállása és ebből következően a jogsértés megállapítása döntően, szinte kizárólagosan a védett tanúk vallomásán alapul. A határozatban egyébként hivatkozott és iratinak nevezett bizonyítékok – bár formájuk írásbeli - önmagukban nem alkalmasak semmilyen jogsértés alátámasztására, azért, mert egyrészt azok maguktól a védett tanúktól származnak, amiket az eljárás különböző szakaszaiban szolgáltatnak, másrészt az azokban (táblázatokban, naplófeljegyzésekben) szereplő számok, címek, nevek kizárólag a védett tanúk vallomásában megjelenő értelmezésekkel, magyarázatokkal kiegészülve tesznek szert

bármilyen bizonyító erőre. A perben éppen ezért a felperesek végig arra építették jogi érvelésüket, hogy a védett tanúk vallomástétele alakulásának közvetlen észlelése, figyelemmel kísérése, a védett tanúk hitelességének és vallomásuk tartalmának kérdésekkel való tisztázása, alakítása, a hatósági eljárásvezetés és kérdezés módja, valamint jegyzőkönyvezés ellenőrzése kiemelt jelentőségű lett volna, a védekezéshez való jog gyakorlásának törzsét, legfontosabb terepét képezte volna.

18 A felperesek kereseti kérelmeit e helyütt azért mutatjuk be részletesen, mert tulajdonképpeni alapjogi sérelmeinket már a korábbi peres eljárások során is kifejtettük, és mindvégig hivatkoztunk azokra.

19 Felperesek keresetei szerint a GVH által hivatkozott bizonyítékok nagy része bizonyítékként nem volt felhasználható, mert:

(i) a védett tanúk nyilatkozatainak felvételére vonatkozó garanciális jellegű eljárási szabályokat megsértették:

- A védett tanúk nem egy napon, nyomban egymást követően lettek hanem láncolatban, többször, jelentős időkülönbséggel lettek meghallgatva. Így lehetőségük volt a meghallgatások között egyeztetni, illetve második, harmadik meghallgatásuk alkalmával vallomásukat hozzáigazítani a másik tanú által elmondottakhoz.

A felperesek¹ rá is mutattak, hogy a vallomások lényeges pontokon ki is egészültek, illetve módosultak a meghallgatások között. Például az 1. tanú az első meghallgatásán megemlíti a [REDACTED] éttermet, mint találkozási helyszínt. Ezt a 3. tanú is említi, de vizsgálói direkt kérdés alapján. Ezután a 2. tanú az első meghallgatásán is beszél a [REDACTED] étteremről, hozzátéve, érthetetlen okból azt, hogy a nyitvatartási időn kívül is találkoztak, végül az 1. tanú a második meghallgatásán érdemesnek tartja visszatérni a [REDACTED] étteremre, megemlítve azt a teljesen lényegtelen körülményt, hogy nyitvatartási időn kívül találkoztak.

Egy másik példa a véletlen egybeesésre: az 1. tanú az első meghallgatásán egy bekezdésen belül (4. old.) beszél arról, hogy a [REDACTED] az egyeztetéseken nem vett részt, majd hozzátézi, hogy a szövetségi tagoknak volt jelentési kötelezettségük arról, hogy mennyit termeltek, de a [REDACTED] csak „aggregát” adatokat hozhatott nyilvánosságra. E két kérdés ([REDACTED] részvétele az egyeztetéseken, illetve mennyiségekre vonatkozó adatgyűjtése) csak laza kapcsolatot mutat egymással, mégis a 3. tanú ugyanígy, egyetlen bekezdésben (3. old.), közvetlenül egymás után tartja fontosnak elmondani azt, hogy a [REDACTED] az egyeztetéseken nem vett részt, másfelől a [REDACTED] a „piaci arányokról csak aggregát adatokat ad ki”. Mint látható, azonos a gondolatmenet, azonos a nyelvtanilag hibás szóhasználat, viszont mechanikus idézésre törekvést sejtető az értelmetlen megfogalmazás „arányokról aggregát adat” (az összesített részesedési arány ugyanis csak 100 lehet) és egy fontos láncszem – az adatgyűjtés, ami megelőzi a közzétételt – kihagyása.

Az 1. tanú az eljárás alá vontak által állítólag meghatározott minimál ár tekintetében megváltoztatta a vallomását a második meghallgatásán, úgy, hogy pontosan ugyanolyan árat mondott, mint előtte a 2. tanú, noha erről elvileg nem tudhatott. Az 1. tanú korrekciójának okát nem adta, a vizsgálók sem kérdezték arról, miért mond most gyökeresen mást, mint korábban.

A 2. tanú a második meghallgatásának végén, az előzőekhez egyáltalán nem kapcsolódóan, egy ponton kívánta kiegészíteni korábbi vallomását: a felsővezetői találkozók résztvevői tekintetében megemlíti még egy résztvevőt (noha ő maga ezeken nem

¹ [REDACTED] kereseti kérelem 1. sz. melléklet és fellebbezés 1. sz. melléklet

vett részt, tehát nem közvetlen emlékeit idézte fel, nem sorolja fel az összes résztvevőt, csak egyetlen személyt említ), aki viszont az 1. tanú korábbi vallomásában szerepelt, szemben az ő korábbi vallomásával.

- A védett tanúk adatai zártan kezelésének az elrendelése láncolatban történt. Ezek alapján nem zárható ki, hogy a védett tanúk „hozták” a következő lehetséges védett tanút.

Először elrendelték az első tanú meghallgatását (2012. július 20.), majd rövidesen meg is hallgatták őt (július 30.), de csak ezután jött a következő zártan kezelés elrendelése (szeptember 20.), majd a meghallgatás (okt. 1.), és mindezek után az október 18-i zártan kezelés elrendelés és meghallgatás.

- A tanúk szavahihetősége súlyosan kétséges, az eljárás során nem tisztázódott a tanúk és a vizsgálók eljáráson kívüli kapcsolata.

A 2. védett tanú utolsó meghallgatásán arra kérdésre, hogy miért segíti tanúként az eljárást, úgy nyilatkozik, hogy „lehet, hogy a [REDAKTOR] őszinte kérdései az első találkozás alkalmával erről meggyőzték”. [REDAKTOR] nagy valószínűséggel [REDAKTOR] vizsgáló. E vallomás-részlet két dologról tanúskodik: egyrészt eljáráson kívül is találkozott [REDAKTOR] másrészt ennek során olyan viszonyt alakítottak ki, mely alapján keresztnévén emlegeti a vizsgált. Mindebből nem tudjuk megállapítani, hogy milyen mélységű és tartalmú egyeztetésekre kerülhetett sor az eljárás formális keretein kívül, azonban a bizalmas légkörűnek látszó kapcsolatfelvételt a tanú elismeri, melynek alapján egyáltalán nem zárható ki, hogy a vizsgáló a tanú elé tárt olyan információkat, melyeket más forrásból szerzett be. (pl. a táblázatokat az 1. tanú szolgáltatta, így nem zárható ki, hogy a tanú és [REDAKTOR] erről is beszélgettek informális keretek között). Mindez alapos kétségeket ébreszt a tekintetben, hogy mennyiben vehető figyelembe a 2. hitelességét megerősítő tényként az, hogy vallomása és az 1. tanú vallomása között egyezőségek találhatók.

- (ii) A vallomások jegyzőkönyvezése – az utolsó két versenytanácsi meghallgatás kivételével – szabálytalan volt:

- Mert azokból nem állapítható meg, hogy pontosan melyik részek lettek kitakarva, ezek mennyiségileg mekkora részt képeznek.

A 2. védett tanú első meghallgatása 3 óra 20 percig tartott, de mindössze 2,5 oldalnyi, ritkán szedett jegyzőkönyvi oldalt produkált. Ez nem életszerű, és a többi meghallgatás időtartamával sem arányos. Vélhetőleg a meghallgatásnak csak igen leszűkített része lett jegyzőkönyvezve, ami egy védett tanú esetében súlyosan korlátozhatja az eljárás alá vontak védekezéshez való jogát.

- A vallomások leírásai több lényeges kérdésben elnagyoltak, túl általánosak, részletek nélküliek, másutt teljesen irreleváns és lényegtelen, de jól megragadható, apró részletkérdésekben azonosak, ami tanúi összejátszás, vagy célzott vizsgálói kérdés nélkül életszerűtlen. Sok esetben a vizsgálói kérdések elnagyoltan sem szerepelnek, azokra csak a válaszból lehet következtetni. Ez a fajta elnagyolt kivonatolási módszer - tehát nem a szó szerinti jegyzőkönyv hiánya, hanem a felületes és elnagyolt rögzítés - súlyosan megkérdőjelezi, hogy érdemben és lényegében tartalmazza-e a jegyzőkönyv mindazt, ami és ahogyan elhangzott: például a tanú magától beszélt az adott tényről, vagy a vizsgáló hozta fel célzottan az adott tényt, melyre a tanú rábólintott.

- A vizsgálati jelentés számos olyan vallomás részletet idéz, melyek a rendelkezésünkre bocsátott jegyzőkönyvekben nem szerepelnek (ezeket a [REDACTED] kereseti kérelem 10. pontban soroltuk fel), amiből arra lehet következtetni, hogy a hivatalos meghallgatáson kívül is voltak megbeszélések a tanúkkal, melyek során akár információkat szerezhettek egymás vallomásairól.

(iii) a felperesek nem lehettek jelen a védett tanúk meghallgatásánál, és nem volt biztosítva a közvetlen kérdés feltevés lehetősége, és közvetlen kérdésfeltevés hiányában a GVH még akkor sem hallgatta meg a tanúkat az eljárás alá vontak aggályainak a tisztázására, amikor azok ismételt versenytanácsai meghallgatására sor került, noha a három védett tanú összesen hét ízben lett meghallgatva az eljárás során.

Mindezt úgy mulasztotta el a GVH, hogy felperesen rámutattak, hogy a jelen speciális eljárásban az általuk a tanúkkal, a jegyzőkönyvekkel kapcsolatosan felhozott „sajátos” körülmények, egybeesések azért is fokozott jelentőségűek, mert a tanúk eltitkolása miatt az eljárás alá vontaknak nem volt és nincs lehetősége a tanúk közvetlen kérdésére, így a tanúk hitelességét igazoló körülmények tekintetében pusztán a nem szó szerinti jegyzőkönyvben megjelenő szövegekre építhetnek védekezési joguk gyakorlása körében. Így minden apró, akár formai sajátosság jelentősége felértékelődik. Ezek elbogatellizálása és tisztázatlanul hagyása a védekezési lehetőség maradékától fosztja meg az eljárás alá vontakat.

(iv) az 1. számú védett tanú által a GVH rendelkezésére bocsátott táblázatok nagy valószínűséggel hamisítottak, abból kettő vélhetően manipulált.

Nem állapítható meg az iratokból, illetve iratjegyzékből, hogy a GVH pontosan mikor és hogyan jutott a táblázatokhoz. Ez az információ azért különösen lényeges, mert a táblázatok formátumából (egyszerű nyomtatott vagy fénymásolt, nyomtatott betűs szöveg) nem állapítható meg azok keletkezésének ideje, módja, forrása. Kizárólag annyi tudható, hogy az 1. tanú egyik vallomásában általa korábban (!) beadottként említi e táblázatokot, tehát valószínűleg tőle származnak, viszont máshol viszont úgy beszél a táblázatokról, hogy azok „tudomása szerint” a GVH birtokában vannak. A beadás időpontjáról azonban semmilyen információ nincs.

A táblázatok egyszerű fénymásolatok vagy számítógéppel és nyomtatóval előállított produktumok. Ezeket bárki, bármikor készíthette.

A táblázatok tartalmáról a 2. védett tanú első meghallgatásán úgy is nyilatkozott, hogy az meg lett hamisítva. A vizsgálók és az eljáró versenytanács számára ez egy érdektelen megjegyzés volt, semmilyen további kérdést, bizonyítási cselekményt (pl. visszakérdezést, vagy az 1. tanú szembesítését ezzel az állítással) nem indukált. Majd miután az eljárás alá vontak ezt kifogásolták, a 2. tanú utolsó meghallgatásán az eljáró versenytanács visszatért erre az állításra. A tanú e kérdésben ekkor egyértelműen úgy nyilatkozott első megszólalásakor, hogy „szerintem ebből ki van törölve”, egy „komplett oszlop”, „itt valamik fel vannak cserélve akármilyen oknál”, „akiktől önök kapták, annak nagy valószínűséggel lehet, hogy érdeke fűződött, hogy abból a sorból ne legyen benne”. A vallomás ezt követő részéből egyértelműen kitűnik, hogy a tanú egyes sorok (projektek) vonatkozásában irreálisnak tartja, hogy egyes eljárás alá vontak az adott munkából ne kaptak volna részt. A tanú konkrét sorokhoz (projektekhez) kapcsolódó bejegyzéseket (leosztásokat), illetve ezek szerinte irreális hiányát kommentálja.

E mondatokból csak az a következtetés vonható le, hogy nem kizárólag azt állapította meg a tanú, hogy egyes teljes oldalakat nem kapott meg a GVH, hanem a táblázatok tartalma az adott oldalon belül manipulálva lett (egyes soroknál nem reális az egyes eljárás alá vontak oszlopaiban szereplő szám, vagy éppen a cella üressége), vagyis a táblázat nem hitelesen tünteti fel, hogy adott projektekből mely vállalkozások kaptak

munkát. Ez a tény értelemszerűen az egész irati bizonyíték hitelességét megkérdőjelezi, nem csak a kérdéses oszlopokét, hiszen ha valaki egy helyen belenyúlt a táblázatokba, akkor azt másutt is megtehetette.

Ezt követően az eljáró versenytanács célirányos kérdéseivel arra tereli a tanút, hogy az azt mondja ki, hogy a táblázatok azért hiányosak, mert abból teljes oldalak hiányozhatnak. Ezt a tanú végül elfogadja, azonban így állításai nyilvánvalóan ellentmondásosak (oszlopok hiánya nem lehet egyenlő oldalak hiányával), azonban ez az ellentmondás már megint nem érdekli az eljáró versenytanácsot, mert célja kizárólag az volt, hogy úgy módosítsa (!) a tanúval vallomását, hogy az ne kérdőjelezze meg a bizonyíték hitelességét. A tanú vallomása e meghallgatásán úgy indult, hogy oszlopok hiányoznak, még konkrét helyekre is rámutatott, majd úgy végződött, hogy lapok hiányoznak. E párbeszédéből is látható, hogy a célja a hatóságnak nem a valós tényállás felderítése, a tanú befolyásmentes vallomásának felvétele és rögzítése volt, hanem terhelő bizonyítékok beszerzése, illetve a már beszerzett bizonyítékok hitelességét megkérdőjelező korábbi állítások korrigálása, módosítása, lerontása.

A táblázatok hitelességét megkérdőjelezi az is, hogy a munkák több olyan leosztását is tartalmazzák, melyet a valóságban nem az a cég végzett el, mely azt a táblázat szerint kapta. E ténybeli tévedések nem csak a kérdéses soroknak, hanem ismételten a táblázatok egészének hitelességét vonják kétségbe, illetve a táblázatok jelentéséről előadott, védett tanúktól származó magyarázatok valóságtartalmát kérdőjelezi meg.

A védett tanúk vallomásának és az írásbeli bizonyítékot képező táblázatoknak az egybecsengése azért sem növeli ezen bizonyítékok bizonyító erejét, mivel a táblázatok állítólag az 1. tanú adta be, viszont a 2. és 3. tanú nem magától számol be e táblázatok készítéséről, létéről és tartalmáról, hanem a vizsgálók azzal indítanak, hogy a táblázatok a tanúk elé tárják, és csak a magyarázatát kérik a táblázatoknak. Tehát e tanúk nem beszéltek maguktól, független módon arról, hogy mi történt a találkozókön, azt dokumentálták-e valamilyen formában, ha igen, hogyan és milyen tartalommal. Következésképpen független forrásként nem erősítették meg e táblázatok létét és tartalmát.

(v) A 2. számú védett tanú határidőnaplója nem volt felhasználható bizonyítékként az eljárásban, mert az hitelességéhez súlyos kétség fér, az összejátszás, utólagos manipulálás nem zárható ki, abból az alperes számos bejegyzést kitakart, nem tette megismerhetővé a teljes változatot, amely a védekezéshez való jog és a fegyverek egyenlősége elvét sértette.

A 2. védett tanú a határidőnaplóját az első meghallgatásán egyáltalán nem említi, a vizsgálók sem kérdezik arról, maradtak-e feljegyzései bármilyen formában, s ő sem mondja magától, hogy ennek utána szeretne nézni. E meghallgatásán elé tárják a táblázatok. Ezt követően hozza el a második meghallgatására a határidőnaplóját. Ezzel ráadásul érthetetlen módon vizsgálói kérdésre hozakodik elő (!), de az iratokból nem derül ki, a vizsgálók erről honnan tudtak, mert korábbi említés egyáltalán sehol nincs róla. Valószínűsíthető tehát, hogy a meghallgatások között egyeztetett a GVH és a tanú arról, lennének-e esetleg írásos dokumentumai. Az sem zárható ki, hogy erre az egyeztetésre az informátori díj kapcsán került sor, mivel e díj kizárólag írásbeli bizonyítékokért jár.

A jogsértés állítólagos 3 éves időtartama (2005-2007) mellett az írásos bizonyítékok által lefedett időtartamok nagyfokú és életszerűtlen egybeesést mutatnak: az 1. tanú asztali naptárába beírt találkozók csak 4,5 hónapot fognak át, az első és utolsó (évközi, azaz nem természetes fordulópontokhoz igazodó) dátumok (2006.V.17. és IX.29.) a naptárban pont egybeesnek a tanúnál megmaradt táblázatok dátumaival. A 2. tanú határidőnaplójának bejegyzései is mindössze szűk 8 hónapot (2006 február-szeptember)

fednek le a 3 évből, s ez véletlenül és életszerűtlenül teljes egészében lefedi a táblázatok 4,5 hónapnyi időtartamát.

Érthetetlen és életszerűtlen, hogy 2. védett tanú 2006. június 2-án, tehát az év közepén, feljegyezte a határidőnaplójába azokat a százalékszámokat, melyek a táblázatokban állítólag az egyes eljárás alá vontaknak a felsővezetők által kiosztott, az egész évre irányadó piaci részesedések mértékét rögzítik, továbbá az éves össztermelés mennyiségét, és az egyes eljárás alá vontak éves termelését. A százalékos számok képezték a találkozók végzett felosztás alapját, tehát minden találkozón, kétheti gyakorisággal, az év elejétől ezekkel a számokkal dolgoztak a középvezetők. Ehhez képest ezek felírása a naplóba teljességgel felesleges, különösen az év közepén, és mindössze egyetlen alkalommal. Az sem világos, az éves mennyiségeket miként lehetett felírni júniusban, továbbá hogyan lehetett ezektől eltérés, ha a piacot (az egyes projekteket) úgy osztották fel, hogy a százalékok teljesüljenek. A vizsgálat ezekre a furcsaságokra nem kérdezett rá, a tanútól e különös jegyzetelési momentumra nem kért indokolást. Mindenesetre e sajátos, egyszeri jegyzetelési esemény azt az eredményt produkálta, hogy a tanú határidőnaplójában megjelenik három olyan adatsor, mely a piacfelosztás mechanizmusára enged következtetni, azaz egyértelműen túlmutat a középvezetői találkozók funkcióján, mivel a felosztást végrehajtó középvezetőknek ésszerűen csak a felosztás eredményét (kinek milyen projekt jutott) kellett volna rögzíteniük, a százalékokat ugyanis állítólag a felsővezetők döntötték el az év elején. Így a 2. védett tanúnak is azt kellett volna csak felírnia, mivel ennyi volt a feladata a határozati tényállás szerint, hogy ő melyik projekteket kapta meg, illetve melyeket kaptak mások, amelyekre ezért ő nem adhatott nyeresre alkalmas ajánlatot. Továbbá a nyertes ár rögzítése is logikus lett volna. Ehhez képest nem ezeket jegyzetelte le, hanem az éves százalékokat, éves össztermelést és éves eltérést. De csak egyszer tette ezt – az év közepén.

A tanú határidőnaplójába valóban gyártott és bevallott mennyiségeket is leír, ezek között jelentős (25%) különbség van. Mi volt ennek az oka? Ezek nyilvánvalóan csak a saját cége adatai lehettek – ha ezeket ő hozta a találkozóra, akkor miért a lap alján szerepelnek? Miért írta le a valós adatot, ha nem kívánta bevallani?

- Az eljáró versenytanács a határidőnapló bejegyzései hitelességének ellenőrzése céljából kirendelt grafológiai szakértői vélemény értékelhetetlen, de az eljáró versenytanács ezek tisztázására irányuló kérelmünket érdemi indokolás nélkül elutasította, a szakértő utólagos kérdésének lehetőségét megtagadta (határozat 558. pont). A határozat 369. pontja szerint a szakértő a következőket állapította meg.

A bejegyzések „valószínűsíthetően 2006-ban készültek” (369. pont). Álláspontunk szerint egy fénymásolatból a keletkezési időpont nem állapítható meg (a szakértő ugyanis nem kapta meg az eredeti határidőnaplót, csak fénymásolatból dolgozhatott). A szakértői vélemény nem is tartalmaz semmilyen indokolást arra, hogy erre a következtetésre miként jutott.

A szakértő szerint a bejegyzések egy kéztől származnak, méghozzá a védett tanútól (195. pont). Noha ezt egyetlen eljárás alá vont sem vitatta, a szakértő megállapításai a következő kérdésekben nincsenek megfelelően alátámasztva. A szakértő megállapítja, hogy az írásvariabilitás rendkívül nagy, majd felsorolja és részletezi az egyező sajátosságokat; nem sorolja fel azonban tételesen azokat az eltéréseket, melyek a minősítése szerint rendkívül nagy írásvariabilitásból adódnak, és nem mutatja be azt sem, hogy a különbözőségek és egyezések összevetése során hogyan jutott a leírt végkövetkeztetésre. Az eltérések bemutatásának mellőzését a szakértő a jobb áttekinthetőséggel indokolja, amit nem tartunk elfogadhatónak, mert ezek tételes bemutatása nélkül az összegző értékelés helyessége nem ellenőrizhető. Nem ad pontos kimutatást arról a szakértő, hogy az anyag mely részei voltak vizsgálható minőségűek, ez

milyen arányt képez a bejegyzéseken belül, illetve min alapul az a megállapítása, hogy egy bejegyzés vizsgálható minőségű vagy nem. E szelekciós mechanizmus ismerete azért lényeges, mert a kiválasztott minta torzíthatja a végeredményt. A szakértő megállapítja a naplóbejegyzések egy kéztől származását, és a naplóbejegyzések és az írásminta egy kéztől származását is. Nem állapítható meg azonban a szakvéleményből, hogy e két különböző összehasonlítás során (külön-külön) milyen íráselemeket vett figyelembe a szakértő, így nem tudható, hogy a naplón belüli írásokkal kapcsolatos megállapítás mely egyezőségeken alapul.

20 Összefoglalva: a kereseti kérelmek rendkívüli részletességgel és hangsúlyosan, konkrét példákkal mutattak rá arra, hogy a védett tanúk esetleges elfogultsága, összejátszásuk lehetősége, illetve a tanúvallomásaik összehangolására utaló egyértelmű jelek, az írásos bizonyítékok hitelességét érintő jelentős kétségek miatt a védett tanúk vallomásához, az általuk szolgáltatott irati bizonyítékokhoz érdemi bizonyító erő nem fűződik, a bizonyítékokat a hatóság alaptörvény ellenes eljárás keretében szerezte be.

21 Ezzel egy időben a kereseti kérelemben fontosnak tartottuk kiemelni, hogy egész érvelésünk a vallomások, iratok, eljárási cselekmények olykor apró, töredékes, elnagyolt és szabálytalan mozzanataira épül, azokból próbál következtetéseket levonni, aminek éppen az a fő oka, hogy az eljárás alá vontaknak csak ezek az apró töredékes részletek álltak rendelkezésre és védekezéshez semmi más eszköze az eljárás alá vontaknak nem volt, mert a döntő bizonyítékként kezelt védett tanúi vallomások megtételét nem volt alkalma közvetlenül észlelni, nem volt lehetősége a tanúknak kérdéseket feltenni, nem volt lehetősége a jegyzőkönyvek jelentős részét megismerni még azt sem, hogy abból milyen terjedelmű részek és milyen kérdéskörben lettek kitarakva.

22 Összességében tehát olyan bizonyítási anyag alapján kellett felépíteni a védekezést, mely egy sok ponton szabálytalan, és az ügyfél védekezési lehetőségeit inkább korlátozni, mint biztosítani igyekvő eljárásban keletkezett, ami szükségképpen csökkentette a védekezés kiteljesítésének lehetőségét és így a tisztességes eljáráshoz való jogot.

3 A bíróságok határozatai

23 A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a felperesek bizonyításra irányuló valamennyi indítványát majd kereseti kérelmeit teljes egészében elutasította.

A másodfokú bíróság első ítélete

24 A Fővárosi Törvényszék 2016. december 14-én kelt 1.Kf.650.076/2016/8. számú ítéletével az elsőfokú ítélet fellebbezett részét megváltoztatta, a GVHhatározatát bizonyos felperesekre vonatkozó részében hatályon kívül helyezte, és a GVH-t új eljárásra kötelezte, míg más eljárás alá vontak esetében elévülést állapított meg. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a GVH a tanúk védett minőségének elrendelése jogszabálysértő és a GVH a Ket. 39/A. § (1) bekezdésébe ütköző módon kezelte az 1. és 2. számú védett tanúk adatait zártan, és a Ket. 54. § (4) bekezdését megsértve hallgatta meg őket. Az új eljárásra adott iránymutatásában a tényállás tisztázását és a bizonyítás kiegészítését írta elő.

A Kúria első határozata

25 A Kúria 2018. február 28-án kelt Kfv.II.37.364/2017/26. számú ítéletével a Fővárosi Törvényszék felülvizsgálni kért ítéletének fenti rendelkezéseit hatályon kívül helyezte, s a másodfokú bíróságot e körben új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Kúria szerint a másodfokú bíróság a tanúk adatainak zártan kezelése, továbbá a tanúvallomások bizonyítékok köréből való

kirekesztése, és ehhez kapcsolódóan a jogsértés bizonyíthatatlansága körében megalapozatlan döntést hozott. A Kúria a védett adatok egyenkénti és összességében való elemzése alapján megállapította, hogy a tanúk védetté nyilvánítása megalapozott és jogszerű volt, melyből következően a három védett tanú nyilatkozatának bizonyítékok köréből történő kizárása téves és jogsértő volt. A Kúria szerint a Ket. 54. § (4) bekezdése alapján a védett tanúknak az ügyfelek és jogi képviselőjük jelenléte nélküli meghallgatása jogszerű volt, az ügyfelek közvetett módon, hatóság közreműködésével élhettek a kérdésfeltevés jogával, a közvetlen kérdésfeltevés hiánya miatt a felperesek védekezéshez való joga nem sérült.

26 Itt érdemes megjegyezni, hogy felpereseknek a fenti kérdések eldöntése során nem volt semmilyen lehetősége a kérdéses iratokba betekinteni, vagy a jogi indokokat megismerni. Így a bírósági döntések, a másodfokú bíróság és a Kúria közötti nézeteltérés alapul fekvő tények és a azok jogi értékelése is számukra teljesen ellenőrizhetetlen volt, még az alperesi jogi érvelést sem ismerhették meg. Az eljárás ezen részében a felperesek csak azt érzékelték, hogy ugyanabban a kérdésben a bíróságok máshogy döntöttek, titokban tartott információk alapján.

A másodfokú bíróság megismételt eljárásban hozott második ítélete

27 A Fővárosi Törvényszék 2018. november 28-án kelt 2.Kf.650.191/2018/14. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének bizonyos felperesekre vonatkozó rendelkezéseit megváltoztatta, míg más felperesre vonatkozó rendelkezéseit hatályon kívül helyezte, és e körben az alperest új eljárásra kötelezte. Az ítélet indokolása szerint a védett tanúk meghallgatása körében a tanúk meghallgatásának körülményei, a rendelkezésre álló jegyzőkönyvek „egyértelműen és megnyugtatóan” nem támasztják alá a meghallgatás folyamatában a kérdések és a kérdésekre adott válaszok tartalmát, a felperesek által felvetett ellentmondások tisztázását. Rögzítette, hogy a jegyzőkönyvezés szó szerinti és lényegi elemeket tartalmazó rögzítése is jogszerű lehet, azonban a védett tanúkhöz kérdésfeltevés indítványozására a tisztességes eljárás és a védekezéshez való jog biztosítása érdekében egyrészt módot kell adni, másrészt ehhez kellő időt kell biztosítani. Megállapította, hogy az alperes által biztosított 2 nap a körülményektől függően elviekben elegendő lehet.

Az alperes részére az új eljárásra azt az útmutatást adta, hogy a védett tanúk meghallgatását meg kell ismételni a tisztességes eljáráshoz való jog biztosításával, a felpereseknek lehetőséget kell adni a kérdéseik megfelelő indítványozására. Az új eljárásban a védett tanúk ismételt meghallgatásának eredményéhez képest kerülhet sor a felperesek által indítványozott további tanúk esetleges meghallgatására, illetve dönteni kell a további bizonyítási indítványokról (pl. szakértő) is. Rögzítette, hogy az alperesnek az újabb határozatában a rendelkezésre álló bizonyítékok megfelelő értékelésével kell számot adnia a Kúria Kfv.II.37.364/2017/26. számú ítélete másodfokú bíróság részére előírt útmutatásában vizsgált körülményekről.

A Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott második határozata

28 A Kúria 2020. szeptember 22-én kelt Kfv.IV.37.314/2019/27. számú végzésével a Fővárosi Törvényszék 2.Kf.650.191/2018/14. számú ítéletét hatályon kívül helyezte, és a Fővárosi Törvényszéket, mint másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Kúria határozata indokolása szerint a másodfokú bíróság ítélete érdemi felülbírálatra nem volt alkalmas.

A másodfokú bíróság harmadik megismételt eljárása és ítélete

29 A Fővárosi Törvényszék a másodfokú eljárásban lefolytatott bizonyítás eredményeként hozta meg 2022. március 2-án kelt 9.Kf.650.002/2021/36. számú ítéletét, amelyben az alperes határozatát hatályon kívül helyezte, és az alperest a felperesek tekintetében új eljárásra kötelezte.

30 A Törvényszék ítéletének indokolása kiemelte, hogy a Kúria Kfv.II.37.396/2017/26. számú ítéletével már eldöntötte, hogy a tanúk adatainak zártan kezeléséről hozott alperesi döntés törvényes volt, a Ket. 54. § (4) bekezdése alapján a tanúk meghallgatására a felperesek és jogi képviselőik jelenléte nélkül jogszerűen kerülhetett sor.

31 A védett tanúkhöz közvetlen kérdésfeltevés hiányára vonatkozó felperesi érvelést megalapozatlannak találta, e körben utalt a 7/2019. alkotmánybírósági határozat indoklására, annak [60] bekezdésre. A kérdésfeltevésre nyitva álló határidővel kapcsolatban egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével, és utalt arra, hogy jelentősége volt annak, hogy a felperesek sem az alperes által megszabott 2 napos határidőn belül, sem később nem indítványoztak védett tanúk felé kérdéseket. E körben is utalt a 7/2019. Abh. indoklására, annak [71] bekezdésére, amely azonos kérdéskörben jelentőséget tulajdonított annak, hogy a felperesek nem igazolták, hogy olyan konkrét kérdések feltevését indítványozták volna a védett tanúhoz, amelynek az alperes nem adott helyt. A kérdésfeltevéshez kapcsolódó jog sérelmére való hivatkozással összefüggésben utalt arra, hogy az alperestől nem elvárható, hogy a felek részéről előzetes álláspontra benyújtott észrevételt úgy értelmezze, hogy azzal a felperesek burkoltan további kérdésfeltevést kívántak volna indítványozni.

32 A tanúk szavahihetősége és elfogultságára vonatkozó elsőfokú bírósági érveléssel a Törvényszék egyetértett, utalt arra, hogy a hatósági eljárásban nem éltek a felperesek olyan indítvánnyal, amely a tanúk szavahihetőségének megdöntésére irányult, pusztán állították, hogy a tanúk nem szavahihetőek, de állításukat konkrétumokkal alátámasztani nem tudták.

33 Rögzítette, hogy az alperes a tanúvallomások felvétele során az őt terhelő eljárásjogi kötelezettségének eleget tett, a védett tanúk szavahihetőségével kapcsolatban kétely nem merült fel. Alaptalannak találta azon hivatkozást, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a védett tanúk pénzügyi motivációját, ezzel kapcsolatban a kereseti kérelem elbírálatlansága nem állapítható meg. Az a körülmény, hogy a tanú informátori díjban részesült, önmagában nem teszi a tanúvallomásokat hiteltelenné, figyelemmel arra, hogy a Tptv. 79/A. §-a éppen azért szabályozza az informátori díj lehetőségét, hogy az egyébként természetükből adódó titkos, szerződéses formában nem rögzített megállapításokról a versenyfelügyeleti hatóság tudomást szerezhessen. Amennyiben az informátori díjban részesülő közreműködőtől származó bizonyítékok felhasználása kizárható lenne, úgy kifejezetten a törvényi rendelkezés által megvalósítandó jogalkotói cél hiúsulna meg.

34 Az Alkotmánybíróság 7/2019. Abh. indokolása [58]-[59] és [77] bekezdéseire utalva rögzítette, hogy a Ket. szerint kizárólag abban az esetben van helye a védett tanú ezen státusza közigazgatási eljárásban történő megszüntetésének, ha ezt a tanú maga kéri, a védett tanúk ügyfelek általi feltételezett néven nevezése semmilyen relevanciával nem bírt.

35 A felperesek jegyzőkönyvezéssel összefüggő érvelésére megjegyezte, hogy a Ket. 39/A. § (5) bekezdése és 54. § (5) bekezdése kötelezővé teszi a hatóság részére, hogy kétféle jegyzőkönyvet készítsen. Megállapította, hogy a Törvényszék a vizsgálati szakban felvett jegyzőkönyvek vezetésében nem észlelt olyan eljárásbeli tartalmi hiányosságot, amely jogszabálysértést valósított volna meg, a Ket. 39. § (3) bekezdésében foglalt tartalmi követelményeknek a jegyzőkönyvek megfeleltek. Kiemelte, az a körülmény, hogy a vizsgálók nem csupán az ún. szabad előadást engedték meg a tanúknak a meghallgatásuk során, azt jelenti, hogy a bizonyítási eljárás teljes körű volt. Az Alkotmánybíróság határozatára utalva ([69] bekezdés) alaptalannak találta a szó szerinti jegyzőkönyvezés hiányára hivatkozást. Utalt arra, hogy a II. rendű felperes nem adott elő olyan konkrét tényállást, amely arra utalt volna, hogy a meghallgatáson elhangzottak a jegyzőkönyvben nem tényyszerűen kerültek rögzítésre. Rögzítette, hogy a meghallgatási jegyzőkönyvből egyértelműen megállapítható volt, hogy mely nyilatkozat származik a tanútól, s mely jogi képviselőjétől, a tanúvallomás felvétele során nem történt szabálytalanság.

36 Az ítélet indokolása alaptalannak találta a felperesek tanúvallomások ellentmondásosságára és azok tisztázatlanságára történő hivatkozást is, utalva arra, hogy a felperesek által kiemelt ellentmondások a tanúvallomások releváns tartalmát tekintve lényegtelennek minősíthetők, és éppen a tanúk közötti egyeztetések hiányát, nem pedig a nyilatkozatok előzetes összehangolását tükrözik. Kiemelte, hogy a hatóság hivatalból kizárólag az általa észlelt érdemi ellentmondások feloldására köteles, a felpereseknek már a meghallgatási jegyzőkönyvek megismerésekor észlelniük kellett a védett tanúk nyilatkozatában álláspontjuk szerint fellelhető ellentmondásokat.

37 Az ítélet indokolása részletesen értékelte az elsőfokú bíróság által elfogadott bizonyítékok hitelességével kapcsolatos felperesi fellebbezési érveket, s megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében okszerűen indokolta valamennyi bizonyítási eszköz hitelességét. Az 1. számú védett tanú részéről hatóságnak átadott táblázat körében az ítélet indokolása hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság számba vette a táblázatok keletkezésével és tartalmával kapcsolatban feltárt tényeket, bizonyítékokat, a felperesek fellebbezéseiben csupán hipotetikus következtetéseket adtak elő, amelyek az elsőfokú ítéletben foglaltak cáfolatára nem voltak alkalmasak. A 2. számú védett tanú határidőnaplójával kapcsolatos fellebbezési érveket is alaptalannak találta, a naplóban szereplő szimbólumok és világnézeti meggyőződésre utaló jelképek a bizonyíték bizonyító erejét megdönteni – a Törvényszék érvelése szerint – nem voltak képesek. Utalt arra, hogy a határidőnapló bejegyzések hitelességét az írásszakértő szakvéleménye megerősítette, a II. rendű felperes pedig csak feltételezte, hogy a bizonyítékok hamisítással jöhettek létre, ezen állítását azonban alátámasztani nem tudta.

38 Az ítélet indokolása szerint a másodfokú bírósági eljárásban meghallgatott [REDACTED] tanúvallomásával a felperesek sikeresen ingatták meg az alperesi tényállás és az abból következő megállapítás valóságát és jogszerűségét. Az ítélet indokolása szerint a tényállás további tisztázása szükséges.

A Kúria harmadik határozata

39 A Kúria 2023. április 12. napján hozott határozatában a másodfokú bíróságot az eljárás negyedik alkalommal történő megismétlésére kötelezte, a tényállás kirívóan okszerűtlenül történő megítélése miatt. Ugyanakkor a – felülvizsgálati kérelmekben felhozott alaki – eljárási kifogások, a tisztességes eljáráshoz és a védekezéshez való jog sérelmére történő hivatkozások vonatkozásában – álláspontunk szerint a védekezéshez és a tisztességes eljáráshoz való jogunk sérelmével kiemelte, hogy:

40 A felperesek a védett tanúkhöz történő közvetlen kérdése feltevés hiányára a tisztességes eljáráshoz és védekezéshez való joggal összefüggésben alaptalanul hivatkoztak. A Kúria egyetért azzal, hogy a védett tanúk ügyfelek általi közvetlen kérdezésére a Ket. nem biztosított lehetőséget, már csak abból következően sem, hogy a védett tanú meghallgatásán jogszabály tiltja az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevőjének a jelenlétét.

41 A tanúvallomások hitelessége, szavahihetősége, motivációja vizsgálatával összefüggésben a másodfokú bíróság helyesen értékelte az elsőfokú ítéleti megállapításokat, azzal összefüggésben a következőkre utal a Kúria. A védett tanúk szavahihetőségének, a tanúvallomások hitelességének megítélése során, a védett adatokat tartalmazó hatósági határozat jogszerűségi felülvizsgálatában a bíróságnak kiemelt szerepe van, figyelemmel arra, hogy az iratokba betekinthes, azokat teljes körűen megismerheti és értékelheti. A Kúria e vizsgálat eredményeként megállapította, hogy az alperes helyesen és okszerűen vizsgálta a védett tanúk szavahihetőségét. A Fővárosi Törvényszék helytállóan utalt arra, hogy az alperes eleget tett a szavahihetőséggel kapcsolatos ellenőrzési kötelezettségének, és utalt arra, hogy a védett tanúk esetén még a munkaviszonyra vonatkozó kérdéseket is feltette.

42 A felperesi oldal részéről ideológiai szimbólumok használata miatt a 2. számú védett tanú szavahihetőségével kapcsolatos érvek vonatkozásában a Kúria osztja az alperes határozatában (indokolás [375]) szereplő megállapításokat, mely szerint nem állapítható meg egyértelműen, hogy a határidőnaplóban szereplő firkák (neo)náci, illetve sátánista szimbólumok lennének.

43 Itt utal a Kúria arra, hogy a hatósági eljárásban beszerzett írásszakértői vélemény maga is firkáknak nevezi ezen formákat. A „firkák” alkalmazása a határidő napló személyes jellegét erősíti, és nincs összefüggésben annak tartalmi hitelességével. A Kúria osztja a Fővárosi Törvényszék ítéleti megállapítását, mely szerint az elsőfokú bíróság helyesen értékelte, hogy önmagában egy világnézeti beállítottság nem tesz hiteltelenné egy írásos bizonyítékot, és a tanú szavahihetőségét sem kérdőjelezheti meg. Az ezzel ellentétes megállapítás arra vezetne, hogy az értékelő szubjektív szempontjai alapján lehetne értékelni egyes személyek vallomását, vagy egyes személyektől származó bizonyítékok bizonyító erejét, attól függően, hogy az értékelő vitatja vagy elfogadja az adott személy által vallott ideológiai nézeteket. Ez indokolatlan különbségtétel lenne tanúk és bizonyítékok között és nélkülözi a bizonyítékok tárgyilagos értékelését.

44 A csatlakozó felülvizsgálati kérelemnek a kérdésfeltevésre nyitva álló határidő rövidségével összefüggésben tett másodfokú bírósági megállapításokkal is egyetért a Kúria. Az ezt érintő tényálláshoz kapcsolódóan a Kúria megjegyzi, hogy az alperes 2014. március 24-én kelt, az eljárás résztvevőinek faxon megküldött végzésben hívta fel a felek figyelmét arra, hogy 2 nap áll rendelkezésükre ahhoz, hogy a védett tanúkhöz kérdésfeltevést indítványozzanak. Ehhez képest a IV. rendű felperes a 412. sorszámú, a IV. rendű felperesbe beolvadó II. rendű felperes 413., míg a III. rendű felperes 417. sorszám alatt alpereshez benyújtott több oldalas beadványában nem kérte a határidő hosszabbítását, kérdést nem intézett a védett tanúhoz, a beadványok lényege azzal kapcsolatos érvelést tartalmaz, hogy miért indokolt a védett tanú státusz megszüntetése, s hogy miért indokolatlan a tanú ismételt meghallgatása, merthogy attól objektív nyilatkozat nem várható. A másodfokú bíróság felülvizsgálni kért ítélete e téren helyesen utalt az Alkotmánybíróság 7/2019. Abh. indokolása [71] bekezdésére, mely szerint jelentősége van annak, hogy igazolást nyert-e az, hogy konkrét kérdésfeltevés indítványozásra került a védett tanúhoz, amelynek az alperes esetleg nem adott helyt, ennek hiányában a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme nem állapítható meg. A Kúria álláspontja szerint azért is értelmezhetetlen a kérdésfeltevésre nyitva álló határidő rövidségére történő hivatkozás, mert amennyiben a felperesek jelen lettek volna a védett tanú meghallgatása során, ott azonnali kérdésfeltevésre lett volna csak lehetőségük. Tényszerű, hogy a felperesek sem határidő hosszabbítást nem kértek, sem külön kérdésfeltevést nem indítványoztak. Kétségtelen, hogy a felperesek előzetes álláspontra tett írásbeli észrevételeikben és beadványaikban az aggályukat folyamatosan előadták, ez azonban nem értékelhető konkrét, a tanúhoz intézendő kérdésfeltevésként.

45 A felperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelme eredménytelenül hivatkozott a szó szerinti jegyzőkönyvezés hiányára, a Kúria a felülvizsgálni kért ítélet e körben tett indokolásával ([71]-[72]) egyetért, azt annyiban egészíti ki, hogy a 7/2019. Abh. indokolása ([69]) felülírta a Kúria Kfv.II.37.364/2017/26. számú határozata ezzel kapcsolatos álláspontját, megállapítva, hogy a tisztességes eljárás elvét nem sérti a szó szerinti jegyzőkönyvezés hiánya. A Kúria is jelentőséget tulajdonított annak, hogy a védett tanúk vallomásait az alperes előtti eljárás ügyfelei kivonat formájában és a jogsértéshez kapcsolódóan teljes körűen megismerhették, arra észrevételt tehetek. A határozat felülvizsgálatát végző bíróság pedig gyakorolva kontroll funkcióját, tényszerűen állapította meg, hogy a kivonatok szabályosak voltak.

46 A felperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelmükben alaptalanul hivatkoztak az okiratokba történő betekintés hiányára is, mint alapjogi sérelemre. A Fővárosi Törvényszék felülvizsgálni kért ítélete helytállóan rögzítette, hogy a dokumentumok megtekintésének kizárása a védekezéshez való jog szükséges és arányos korlátozását jelentette a védett tanúk anonimitásának megőrzése érdekében, másrészt az alperes előzetes álláspontja és a határozat tartalmazta a bizonyítékként felhasznált

iratrészteteket, amelyek így a felperesek számára is megismerhetővé váltak, azokra nézve észrevételezési, nyilatkozattételi joguk megvolt.

II. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

1 Általános indokolás

47 Álláspontunk szerint a **Kúria határozata és a GVH határozata sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését**, mely szerint „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

48 Álláspontunk szerint a **Kúria határozata sérti az Alaptörvény XVIII. cikk (1) bekezdését is**, mely szerint „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el”

49 Álláspontunk szerint a **Kúria határozata sérti az Alaptörvény XXVIII. cikkét**, mely szerint: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

50 A Kúria egyes garanciális eljárási szabályok értelmezése során olyan végleges, a megismételt eljárásban már nem vizsgálható és nem vitatható álláspontot foglalt el, melynek eredményeképpen az eljárás alá vontakat a konkrét speciális eset minden körülményét figyelembe véve megfosztotta a védekezési joguktól és ez érdemben befolyásolja az egész eljárás tisztességességét. A Kúria ugyanis egyrészt olyan hatósági eljárási módszereket hagyott helyben mint végső döntési fórum, melyek összességükben alkalmazva sértik a védekezéshez való alapjogot, másrészt ezzel a megismételt eljárásban olyan bizonyítékok ismételt mérlegelésére utasítja a másodfokú bíróságot, mely bizonyítékok álláspontunk szerint alaptörvény-ellenesen lefolytatott eljárásban kerültek beszerzésre, ezért azokat a bizonyításból ki kellene zárni. A Kúria maga rögzíti azt a végzés [145] pontjában, hogy a felperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelme nagyobb részt alaptalan, és az alaptalannak minősített kérelmeket illető részekben a Kúria döntése tehát végleges.

51 Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja.²

52 Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata, hogy csak az eljárás egészének és minden körülményének a figyelembe vételével lehet az eljárás tisztességességét megítélni.³ Így egyes szabályok betartásának hiánya esetén is lehet egy eljárás tisztességes vagy minden egyes szabály rigorózus betartása mellett is lehet tisztességtelen. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a gyakorlata is rögzíti, hogy az, hogy egy eljárás tisztességes volt-e, az eljárás egészének vizsgálatával állapítható meg.⁴

² 3031/2017. (III. 7.) AB határozat, indokolás [61]

³ 3025/2016. (II. 23.) AB határozat

⁴ Ankerl kontra Svájc, § 38; Centro Europa 7 S.R.L. és di Stefano kontra Olaszország [GC], § 197)

53 A tisztességes eljáráshoz való jog középpontjában az eljárásban részt vevő felek eljárási helyzetének kiegyensúlyozása, érdekeiknek arányos és megfelelő védelme áll. A tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványa a védekezéshez való jog, a hatékony védekezés lehetőségének indokolatlan korlátozásának tilalma és a fegyverek egyenlőségének az elve. Az eljárás tisztességességének végső mércéje a védekezéshez való jog gyakorlása. Az EJEJ joggyakorlata alapján a tisztességes eljáráshoz való jog védett részjogosítványainak a célja is a védekezéshez való jog köré épül: vagy arra szolgálnak, hogy annak gyakorlását lehetővé tegyék (bíróshoz fordulás, jogorvoslat stb.) vagy, hogy annak ténylegességét és hatékonyságát biztosítsák (meghallgatáshoz való jog, független és pártatlan bírósághoz való jog).

54 Az Alaptörvény és az EJEJ megköveteli a közigazgatási eljárásban is a felek közötti „méltányos egyensúly” fenntartását, ami maga után vonja, hogy mindegyik félnek elfogadható lehetőséget kell biztosítani ügye előadására – beleértve a bizonyítékait is –, olyan feltételek mellett, amelyek nem hozzák őt érdemben hátrányosabb helyzetbe a másik félhez képest.⁵ A védekezéshez való joghoz és a fegyveregyenlőség jogához hozzátartozik, hogy a tanúk által szolgáltatott bizonyíték (vallomás) bizonyító erejét az eljárás alá vontak megkérdőjelezhessék és az ehhez szükséges információhoz hozzájussanak, pontos jegyzőkönyvekből vagy magától a tanútól.

55 Az Alkotmánybíróság korábban az alábbiak szerint azonosította az ügyfél részvételi jogait a tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő jog részeként. „Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti alapjog alanya az ügyfél és e jog köteleztette a közigazgatási hatóságot. Az alapjog rendeltetése, hogy ügyfélközpontú megközelítésben biztosítsa a közérdek és a szubjektív jogvédelem közötti egyensúlyt, az anyagi jog érvényesülését, végső fokon a hatóság jogszerű működését. Az Alkotmánybíróság joggyakorlata következetesen kifejezésre juttatja, hogy a közigazgatási szerv a jogalkalmazás során, a konkrét eljárásaiban sem hagyhatja figyelmen kívül az ügyfél jogait, egyidejűleg kell teljesítenie közérdekvédelmi és szubjektív jogvédelmi funkcióját. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálya alatt is alapelveként kezelte a közigazgatás jognak alárendelt tevékenységére vonatkozó jogállami parancsot.⁶

56 A tisztességes hatósági eljárás követelménye egyetlen hatósági eljárásban sem sérülhet, jóllehet az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményrendszer eltérő lehet az egyes szakigazgatási eljárásokban, azok sajátosságaira tekintettel. Az Alaptörvényből levezethető követelményeknek tehát figyelemmel kell lenniük az egyes szakigazgatási eljárások speciális vonásaira.⁷

57 Tartalmát tekintve a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog magában foglalja azokat a részjogosítványokat, amelyek az ügyfél részvételi jogainak biztosítása megköveteli. Összetevői közé tartozik ezért egyebek mellett a nyilatkozattétel és a szankció-megállapítással végződő közigazgatási eljárásokban a hatékony védekezéshez való jog.⁸

58 A jelen ügyben támadott és Kúria döntésével érintett versenyhatósági eljárásban ez a „méltányos egyensúly” és „ügyfélközpontúság” és a „hatékony védekezés” biztosításának a követelménye azt kellene, hogy jelentse, hogy a hatóság köteles olyan módon lefolytatni az eljárását, hogy az ne csak az általa alátámasztani kívánt versenyjogsértés koncepciót támassza alá, hanem biztosítsa az eljárás alá vontak számára szükséges egyéb *negatív* bizonyítékok rögzítését is, és csak a

⁵ Dombo Beheer B.V.kontra Hollandia, § 33

⁶ 5/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [37]; 24/2015. (VII. 7.) AB határozat, Indokolás [20]; 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [85]

⁷ 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [31]–[34]

⁸ 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [57]

lehető legszűkebb körben korlátozza azt, hogy az eljárás alá vontak a rájuk terhelő bizonyítékokat, azok forrását, beszerzésének módját és körülményeit megismerhessék, és azzal védekezzenek. Ez tenne eleget annak a követelménynek, hogy a hatósági eljárás teljesíti közérdekvédelmi és szubjektív jogvédelmi funkcióját is.

59 A jelen alkotmányjogi panasz alapját képező és a Kúria által helyben hagyott eljárásban a hatóság kizárólag a terhelő bizonyítékok rögzítését tartotta szem előtt olyan eljárási módszerek kombinálásával, hogy az az eljárás alá vontak előtt ismeretlen, általuk hozzáférhetetlen legyen, megakadályozva ezzel hatékony védekezésüket.

60 Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére, ezen belül a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelmére – az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján – csupán olyan esetben alapítható alkotmányjogi panasz, ha a sérelmesnek vélt bírósági eljárás közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt zajlott. A jelen panasszal támadott Kúriai határozat azért sérti a tisztességes eljáráshoz való alapjogunkat, mert érdemben valamennyi a hatóság eljárásával és a bizonyítékok felvételével kapcsolatban felhozott alaki kifogásunkat elutasítva a hatósági eljárást, mint szabályos és tisztességes eljárást végső döntéshozó szervként „helyben hagyja” úgy, hogy a további megismételt eljárásban már csak az ebben az eljárásban alaptörvény ellenesen beszerzett bizonyítékok „újra”-mérlegelésére kerülhet sor, a beszerzett bizonyíték jogszerűségének a vitatása nélkül – mintegy jóváhagyva a hatósági eljárás általunk állított alaptörvény-ellenességét.

61 A fentiek fényében jelen konkrét ügyben a következő körülmények kiemelését különösen fontosnak tartjuk:

- (a) a tényállás - egy irreleváns tartalmú jegyzetfüzet kivételével - csak a védett tanúk vallomásán és csak a védett tanúk által szolgáltatott és szóban kommentált és értelmezett olyan írásbeli bizonyítékokon alapul, melyeknek ezen magyarázatok nélkül semmiféle bizonyító ereje nincs;
- (b) a GVH az eljárás alá vontaknak a formális eljárási lépésekre vonatkozó álláspontját (aggályait) minden szempontból figyelmen kívül hagyta, az előzetes álláspontra adott ügyfél észrevételekben felhozott aggályokat és indítványokat mellőzte;
- (c) eljárás alá vontak egyetlen, a bizonyítékok kezelésével, felvételével és hitelességével kapcsolatos, alapjogsérelmet felvető konkrét aggályukra nem kaptak konkrét választ azon túl, hogy a „*bíróság mindent általánosságban ellenőrzött*” - miközben 2014. óta a másodfokú bíróság három ítéletben jutott arra az eredményre, hogy a hatósági eljárási lépések jelentős része jogellenes volt, a Kúria háromszor helyezkedett ettől eltérő álláspontra;
- (d) a különböző bíróságok felváltva ítélték meg a védett tanúvá nyilvánítást és a tanúk adatainak, a tőlük származó vallomásoknak és iratoknak a zártan (azaz a védekezés elől elzártan) kezelését jogszerűnek, majd jogellenesnek;
- (e) a másodfokon eljáró bíróság olyan hiteltelennek ítélte a meghallgatott védett tanút, hogy ellene hivatalból büntető feljelentést tett, melyről felperesek csak véletlenül, egy más célból gyakorolt iratbetekintés útján értesültek;
- (f) az első fokon eljáró bíróság azzal az indokolással nem vette figyelembe a védett tanúk és a hatóság esetleges informális kapcsolatára vonatkozó felvetéseinket, hogy ha a tényállás megállapítása során ezeket figyelembe vette volna, úgy a hatóság tagjai ellen büntető feljelentést kellett volna tennie hivatalból.

62 Mindez a fegyverek egyenlőségének sérelmét eredményezte, ugyanis a bizonyítékok számbavételénél, értékelésénél egyetlen szempont vezérelte a hatóságot, nevezetesen, hogy a saját álláspontját érvényre juttassa, és figyelmen kívül hagyta azokat az ellentmondásokat és kétségeket, amelyek cáfolják, de legalábbis súlyosan kérdessé teszik azt, hogy a felvett bizonyíték versenyjogsértő magatartást bizonyít egyáltalán (pl: mert a kulcs bizonyíték excel tábláról a tanúk vagy azt mondják, hogy az egész hamis vagy abból oszlopok vagy sorok hiányoznak, mert a védett

tanú pont úgy módosítja a vallomását a második meghallgatáskor, hogy az stimmeljen egy másik védett tanú által elmondottakkal, mert sehol nem tisztázódik, hogy a védett tanú miért hivatkozik [REDACTED] a keresztnévén egy hivatali vizsgálóra stb).

63 Ezeket az bizonyítékokat gyengítő érveket és aggályokat melyeket a kerestünk 1. sz. mellékletében és fellebbezésünk mellékletében oldalakon keresztül soroltunk fel, a GVH és a Kúria is „lényegtelennek” minősíti, azokat sem részben sem egészben nem tisztázza, pedig ezek aggálytalanul tisztázhatóak lennének a védett tanúi minőség sérelme nélkül, azaz ezek tisztázása lenne az egyetlen eszköz arra, hogy a tanúk védettsége miatti eljárási jogkorlátozása az eljárás alá vontaknak megfeleljen a szükségességi és arányossági mércének. Elismerjük, hogy a fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a peres felek jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a közigazgatási eljárásban „vádoló” hatóság és az eljárás alá vont összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen, a védekezés mértéke csak a szükséges és arányos mértékben legyen korlátozva, mert ez felel meg a tisztességes eljárás, és részjogosítványai, a fegyverek egyenlőségének az elve és a védekezéshez való jog alkotmányos követelményének.

2 Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta, vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

64 Szükségesnek tartjuk rögzíteni, hogy a Kúria Kfv.II.37.702/2022/11. sz. végzése az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, a következők miatt.

A perben a Fővárosi Törvényszék ítélete ellen alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyhez kapcsolódóan csatlakozó felülvizsgálati kérelmet nyújtottunk be, melynek „elutasítására” a Kúria határozatának rendelkező részében nem került sor, azért, mert a jogszabály (régii Pp. 275. § (3) bek.) szerint a felülvizsgálati kérelem alaptalansága esetén a Kúria a jogerős határozatot „hatályában fenntartja”, jelen esetben viszont alperes felülvizsgálati kérelmét nagyobb részt alaposnak találta a Kúria, ezért a jogerős határozatot hatályon kívül helyezte és a Fővárosi Törvényszéket új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, így nem volt lehetséges azt a csatlakozó felülvizsgálati kérelem alaptalansága miatt egyúttal hatályában fenn is tartani, viszont a kúriai határozat [145] bekezdése egyértelműen tartalmazza, hogy „felperesek csatlakozó felülvizsgálati kérelme nagyobb részt alaptalan”. Az alaptalannak minősített kérelmeket illető részekben a Kúria döntése végleges, jelen panaszunkban ezeket a határozat-részeket támadjuk.

65 Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

66 Jelen ügyben mindkét feltétel teljesül, az alábbiak szerint.

67 A panaszunkban kifejtett alaptörvény-ellenességek a bírói döntést érdemben befolyásolták, mivel a Kúria álláspontunk szerint olyan alperesi határozatot és eljárást hagyott jóvá, amely a tisztességes ügyintézéshez való jog megsértette, ezen belül különösen a védekezéshez való jogot korlátozta, és részrehajló volt (XXIV. cikk). A kúriai döntés eszenciája, érvelésének lényegi tartalma éppen az, hogy szisztematikusan megfosztja a versenyhatósági eljárás ügyfelét azoktól az eljárási eszközöktől, melyek a védekezéshez való jog gyakorolhatóságát biztosítanák, illetve egyáltalán lehetővé tennének bármiféle védekezést olyan versenyügyekben, melyekben a hatóság szinte kizárólagosan védett tanúk vallomására alapítja a jogsértés megállapítását.

68 Továbbá, az indokolás hiányosságában megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség (XXVIII. cikk) is értelemszerűen közvetlenül érintette a kúriai döntés tartalmát.

69 Az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés egyrészt az, hogy a védett tanúk közvetett kérdezésének lehetőségét milyen módon kell biztosítani, illetve az ügyféllel szemben milyen formai és tartalmi elvárásokat támaszthat a hatóság a közvetett kérdezési jog gyakorlása során, az ilyen elvárások mikor lépik át azt a határt, amivel már az alapjogot korlátozzák.

70 A másik alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az, hogy olyan versenyügyekben, melyekben a hatóság szinte kizárólagosan védett tanúk vallomására alapítja a jogsértés megállapítását, a bizonyítási eljárás lefolytatása körében melyek azok az alkotmányos minimum követelmények, melyeket tiszteletben kell tartania a hatóságnak ahhoz, hogy a védekezéshez való jog gyakorolható legyen, az ügyfélnek legyen legalább valamennyi esélye arra, hogy a védett tanúk vallomásával szemben védekezzen. A Kúria csak az egyes eljárási jogintézmények részletszabályait vizsgálta, de szem elől tévesztette azt, hogy a részleteket érintő, egymástól látszólag elkülöníthető eljárási mozzanatokra vonatkozó jogértelmezése alapjogi nézőpontból összességben azt eredményezte, hogy lényegében a védekezés minden kapuját bezárta, megfosztva ezzel az ügyfelet az Alaptörvény által biztosított érdemi védekezés lehetőségétől. A kúriai döntés összképének másik jellemző, következetesen érvényesülő vonása az, hogy a hatósággal szembeni elvárásokat minimalizálta, viszont az ügyféllel szembeni elvárásokat igen magas szintre helyezte.

71 Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy a fenti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdéseket a 7/2019. Abh. nem döntötte el, mivel annak tárgya elsősorban a büntetőjogi elvárásrendszer alkalmazhatósága, a részleteket illetően pedig kiemelten a védett tanú közvetlen kérdezésének lehetősége volt, ezzel szemben jelen ügyben új kérdésként vetődik fel a közvetett kérdezési jog tartalma, gyakorlásának módja, illetve a kizárólag védett tanúkon alapuló bizonyítással szembeni alapjogi elvárások meghatározása. Ezekben a kérdésekben az alkotmánybírói gyakorlat továbbfejlesztésére nyílna lehetőség, amire a gyakorlatnak is nagy szüksége lenne, ugyanis a versenyhatóság egyre gyakrabban alkalmaz védett tanúkat.⁹

72 Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tartjuk azt is, hogy mi az egyedi ügy alapjogi értékelésére gyakorolt hatása annak, ha a konkrét ügyben a védett tanú személyét maga a hatóság felfedi adminisztratív hibából. E körülmény fényében felmerül a jelen ügy elhatárolása a 7/2019. Abh. ügy tényállásától és az abból adódó alapjogi következtetésektől. Ugyanis jelen ügyben az az alapjogi kérdés merül fel, hogy korlátozható-e a védekezéshez való jog a védett tanú közvetlen kérdezésének megtagadásával, ha nincs olyan alkotmányos alapjoga a védett tanúnak, amely miatt erre szükség lenne, annak következtében, hogy a védett tanú személyazonosságát maga a hatóság tárta fel egy adminisztratív hibával. A védett tanú jogintézményének célja az érintett személy védelmének biztosítása, személyes adatai titokban tartásának eszközével. Ennek az eszköznek a hatástalanításával a célzott védelem is ténylegesen megszűnt. A hatósági eljárásban, majd a közigazgatási perben a hatását veszített eszközhöz való formális ragaszkodás csak a védekezési jogot korlátozza, mivel az eljárási formalitások (korlátozások) fenntartása célját már nem tudja betölteni, az lehetetlenült. Ezért a hatóság felelős, és felelőssége alól az utólag nem mentesíti, és a bíróságok sem tudják azzal mentesíteni, ha továbbra is ragaszkodnak ahhoz a látszathoz, hogy a védett tanú személye nem ismert.

73 Végül szükségesnek tartjuk itt is megerősíteni, hogy panaszunk nem irányul a bizonyítékok felülmérlegelésére, az eseti bírói mérlegelés felülvizsgálatára, vagy „negyedfokú” jogorvoslatra, hanem a bírói megállapításokat adottnak véve azok Alaptörvénybe ütközését kifogásoljuk, az Abtv. 27. §-a szerinti eljárásban.

3 Részletes indokolás

⁹ Mint jelen ügy is mutatja, a védettség megadásához lényegében semmilyen feltételt nem kell teljesíteni, elegendő a jogszabály szövegét megismétlő, nem személyesen tett nyilatkozat, ténybeli konkrétumok nélkül.

74 A konkrét esetben a Kúria döntésére vonatkoztatva a fenti elveket az alábbiak szerint fejtjük ki.

A) A védett tanúk közvetett kérdéséhez való jog sérelme

75 A tisztességes ügyintézéshez való jog egyik részjogosítványa a védekezéshez való jog az Alkotmánybíróság megállapítása szerint: „*Ennek megfelelően a tisztességes hatósági eljáráshoz való jognak szerves részét képezi a nyilatkozattételhez és – olyan szakigazgatási eljárásokban, amelyek retrospektív szemléletű ellenőrzést folytatnak le és bírság kiszabásához is vezethetnek – a védekezéshez való jog.*”¹⁰

76 A védekezéshez való jog szükségképpen eleme az a lehetőség, hogy az ügyfél olyan tényekre, bizonyítékokra hivatkozhasson, melyek a hatóság által megállapítani tervezett jogsértést cáfolják. Ugyanígy lehetőséget kell adni az ügyfélnek arra, hogy a hatóság által a jogsértés bizonyítására felhozott bizonyítékok bizonyító erejét és hitelességét kétségbe vonja, vitassa. Ez szintén a védekezésre alkalmas eszköz, ugyanis a hatósági ügyekben nem az ügyfeleknek kell bizonyítaniuk, hogy nem követtek el jogsértést, hanem a hatóságnak kell bizonyítania a jogsértést, a bizonyítás sikertelensége esetén az eljárást meg kell szüntetni. A hatóság által alkalmazott tanúbizonyítás esetében a vallomás (általában véve vett vagy egyes tényekre vonatkozó) bizonyító erejének és hitelességének vitatása céljából használható eljárási eszköz a tanú ügyfél általi kérdése. Ilyenkor a tanú kérdésekre adott válaszait használja az ügyfél arra, hogy a tanú korábbi vallomásának hitelességét megkérdőjelezze, annak bizonyító erejét kétségbe vonja, pl. rámutatva a vallomás ellentmondásaira, bizonytalanságaira, irreálisára, logikai és következtetési hibáira.

77 A 7/2019. (III. 22.) AB határozat (a továbbiakban: 7/2019. Abh.) a védett tanúkat alkalmazó hatósági bizonyítás vonatkozásban azt mondta ki, hogy a védett tanúk közvetlen kérdésének joga nem képezi a tisztességes ügyintézéshez való alapjog részét. Ugyanakkor a határozatból kitűnik, hogy a kérdés joga védett tanú felhasználása esetén is a védekezéshez való jog része, a közvetlen kérdés tiltása ezt a jogot korlátozza, de a korlátozás a védett tanú személyes adataihoz fűződő jogának védelme (az anonimitás megőrzése) érdekében szükséges és arányos.¹¹

78 Ez a megállapítás azonban nem vonatkozott a védett tanúk közvetett kérdésére, vagyis a közvetlen kérdés kizártságát megalapozó alkotmányos érvek nem alkalmasak a közvetett kérdés, a védekezéshez való jog e formája korlátozásának alátámasztására. A közvetett kérdés ugyanis a védett tanú anonimitását nem veszélyezteti. Az Alkotmánybíróság a közvetett kérdés korlátozhatóságának kérdésére kifejezetten nem tért ki ebben az ügyben, de úgy tűnik, magától értetődőnek tekintette, hogy a közvetett kérdés lehetősége a védett tanús esetekben a védekezéshez való jog korlátozhatatlan magjának tekintendő. Erre utalnak ezek a fordulatok, melyek során az Alkotmánybíróság a védekezéshez való jog sérelmének hiányát többek között a közvetett kérdéshez való jog meglétére alapította: „Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a „védett tanúk” meghallgatása során az ügyfelet megillető, a zártan kezelt adatok sérelmével nem járó részvételi jogok megfelelően érvényesültek, hiszen valamennyi meghallgatásról szabályos jegyzőkönyv készült, amelyek kivonatát az indítványozó megismerhette, arra észrevételt tehetett (...) sőt közvetetten kérdések feltevését is indítványozhatta. (...) a konkrét esetben a bíróságok megfelelő jogértelmezést követtek, amikor jóváhagyták a GVH azon gyakorlatát, hogy (...) a „védett tanúkhöz” közvetetten kérdések indítványozására mind a versenyfelügyeleti eljárás, mind a bírósági felülvizsgálat során lehetősége volt az indítványozónak (...).”¹² Továbbá: „A konkrét ügyben azonban a közigazgatási iratanyag tanúsága szerint nem nyert igazolást, hogy az indítványozó olyan konkrét kérdések feltevését indítványozta volna a „védett tanúkhöz”, amelyeket a hatóság ne tett volna fel a tanúknak,

¹⁰ 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, [36] bekezdés

¹¹ Ld. [60]-[61] bekezdések

¹² Részlet a [69] bekezdésből

ily módon nem állapítható meg a közvetett kérdésfeltevés jogának, ezáltal a tisztességes eljárás sérelme.”¹³

79 Összegezve: a tanúk kérdéshez való jog a védekezéshez való jog elemi része, ezt az eljárási kódexek is következetesen biztosítják. A 7/2019. Abh. a védett tanúk közvetlen kérdéséhez való jogot nem tekintette a tisztességes ügyintézéshez való jog részének, viszont a védett tanúk közvetett kérdésének korlátozhatóságát közelebbről nem vizsgálta, de mivel annak meglétét olyan körülményként értékelte, amely lehetőséget adott a védekezésre és ezáltal biztosította az ügyintézés tisztességességét, arra lehet következtetni, hogy a védett tanú közvetlen kérdésését a védekezéshez való jog lényegéhez tartozó, korlátozhatatlan mozzanatának tekintette. Ugyanakkor jelen ügyben sem feltétlenül szükséges arról dönteni az alapjogi teszt alkalmazásával, hogy van-e olyan alkotmányos alapjog vagy alkotmányos érték, melyre tekintettel szükséges és arányos a közvetett kérdés jog megvonása az ügyfélről, ugyanis sem a hatóság, sem a Kúria indoklásában nem került nevesítésre ilyen alkotmányos alapjog.

80 Ezzel szemben jelen ügyben tényszerűen nem került sor a védett tanúk közvetett kérdésére. Vagyis sem a GVH, sem az eljáró bíróságok nem tettek fel kérdéseket a védett tanúknak az ügyfelek kezdeményezése alapján. A közvetett kérdés elmaradására két indokot hoztak fel: egyrészt a megadott kettő napos határidőben konkrét kérdéseket nem indítványoztak az ügyfelek, másrészt az előzetes álláspontra tett, a védett tanúk vallomására vonatkozó ügyfél észrevételek, kifogások, melyek a tanúvallomások konkrét részleteire utalással megkérdőjelezték a vallomások hitelességét és bizonyító erejét, nem tekinthetők a közvetett kérdés jog gyakorlásának, mivel a hatóságtól nem elvárható, hogy ezeket kérdésfeltevésként értelmezze.

81 Az alapjogot (XXIV. cikk) érintő, alkotmányos kérdés tehát az, hogy megvalósította-e a hatóság és a bíróság a közvetett kérdés jog korlátozását a tárgybeli ügyben, egyrészt az indítványozásra kettő napos határidő tűzésével, másrészt a korábbi ügyfélnyilatkozatok nem közvetett kérdésfeltevésként való értelmezésével. Ha ezek közül bármelyik eset a közvetett kérdés jog korlátozásának minősül, annak „kimentésére” nem kerülhet sor az alapjogi teszt alkalmazásával, elsősorban azért, mert sem a hatóság, sem a bíróságok nem nevesítettek olyan másik alapjogot, alkotmányos értéket, ami a korlátozást indokolta volna, egyszerűen azzal érveltek, hogy nem került sor korlátozásra, a kérdésfeltevés elmaradása az ügyfeleknek róható fel. Az alábbiakban a két érv vonatkozásában külön-külön fejtjük ki az ellenérveinket.

Tisztességes-e a kettő napos határidő a kérdések indítványozására?

82 Az Alkotmánybíróság a 8/2013. (III. 1.) AB határozatában és 3058/2019. (III. 25.) AB határozatában az Alaptörvény XXVIII. cikkének kontextusában a védelemhez való jog, a védekezésre felkészülés részének tekintette azt, hogy kirendelt védőt a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról olyan időben kell értesíteni, hogy lehetősége legyen a büntetőeljárásban foglalt jogait gyakorolni és a terhelti kihallgatáson részt venni. Mivel a védekezéshez való jog versenyjogi hatósági ügyekben is megilleti az ügyfeleket, a hivatkozott döntések megközelítése a XXIV. cikkel kapcsolatosan ügyekben is alkalmazható, vagyis álláspontunk szerint a védekezésre felkészüléshez szükséges idő biztosítása alkotmányos követelmény a panasz tárgyát képező versenyjogi hatósági ügyben is, a XXIV. cikk alapján, a tisztességes ügyintézéshez való jog részeként.

83 Téves feltételezés, hogy a védekezésre felkészülés csak annyi időt igényel, amennyi a kérdések alapos megfogalmazásához szükséges. A tanúmeghallgatásra felkészülés meghatározó mozzanata a releváns, korabeli ténybeli információk összegyűjtése, melyekkel csak az ügyfél rendelkezik, a jogi képviselő nem. Jelen ügyben a panaszos ügyfél egy nagyvállalat, melynek

¹³ Részlet a [71] bekezdésből

bonyolult belső szervezetrendszerén keresztül az ilyen információk összegyűjtése időigényes folyamat, arra két nap semmiképpen nem elegendő, ennyi idő csak arra elég, hogy a jogi képviselő eljuttassa az információkérését az ügyfeléhez, illetve a válasz visszaérkezzen, de a válasz összeállításához, az információk összegyűjtéséhez már nem marad idő ebben a rendkívül rövid keretben. A begyűjtött információk tükrében kell kidolgozni a kérdezési stratégiát, a lehetséges válaszokat modellezni. Továbbá az sem várható el sem a jogi képviselőtől, sem az ügyfélől, hogy a hatóság felhívására percekben belül reagáljon, azaz minden egyéb teendőjét félredobva kizárólag ennek az ügynek szentelje minden figyelmét és energiáját. (Ezen okból az eljárásjogok még a hatósági iratok egyszerű átvételére is ennél jóval hosszabb határidőt biztosítanak.)

84 Ugyanakkor fontosnak tartjuk azt is hangsúlyozni, hogy a GVH által a kérdésfeltevésre biztosított szokatlanul rövid határidő tűzését jelen ügyben semmi nem indokolta: a versenyfelügyeleti eljárás már több éve tartott, és még hónapokig folytatódott ezen esemény után is.¹⁴

85 A bíróságok felhozzák, hogy a meghallgatáson is rögtön kell tudni kell reagálni a tanúra – ez igaz, de a bíróság megfelelnek a fentebb írt fontos különbségtételről: a kérdés megfogalmazásához szükséges idő és a meghallgatásra felkészüléshez elengedhetetlen információgyűjtés időigénye közé nem lehet egyenlőségjelet tenni. Nem véletlen, hogy a Ket.-nek az eljárás megindításakor hatályos 49. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy főszabály szerint a tanú meghallgatásáról legalább 5 nappal korábban kell értesíteni az ügyfelet.

86 A bíróságok azzal is érvelnek, hogy a kettő nap a kifogások dacára mégis csak elegendő volt arra, hogy részletes beadványt terjesszenek elő az ügyfelek a védett tanúk meghallgatásával kapcsolatosan. Ez a tény azért nem releváns, mert a beadvány csak jogi jellegű érvelést tartalmazott, ahhoz nem volt szükség információgyűjtésre az ügyfélől, ténykutatásra, egyeztetésekre, kérdezési stratégia kidolgozására. Továbbá nem méltányos a jogi képviselők rendkívüli erőfeszítéseit az ügyfél hátrányára értékelni.

87 Azt is az ügyfelek terhére értékelték a bíróságok, hogy nem kérték a határidő meghosszabbítását. Ennek oka az volt, hogy az eljárás addigi menete alapján valószínűnek látszott, hogy a hatóság a kérdéses során nem fog szakszerűen és semlegesen eljárni, nem fog arra törekedni, hogy a védett tanúkat követő kérdésekkel „megszorongassa”, ha az igazmondási kötelezettség megsértésének gyanúja merül fel. E feltételezésünk helyessége a későbbiekben sajnos be is bizonyosodott: a védett tanú náci kötődésének firtatása során a hatóság megelégedett azzal a válasszal, hogy a tanú tagadta azt, de elmulasztotta a tanút szembesíteni azzal a ténnyel, ami magát a kérdésfeltevést kiváltotta, vagyis hogy akkor mi okból firkálta tele a határidőnaplóját náci szimbólumokkal. Az ilyen visszakerdezés célja az nyilvánvaló ellentmondás feloldása, s a tanú további válaszai alapján kiderülhet, hogy vagy mégis van kötődése a náci eszmékhez, vagy pl. az, hogy a náci jelek firkálására csupán valamilyen sajátos esztétikai vonzalom késztette. A kiegészítések és magyarázatok alapján tudja eldönteni a hatóság, hogy a vallomás e részének tulajdonít-e hitelességet. Ez a módszer a hatóságtól elvárható szakszerűség minimuma tanúmeghallgatások során, ez még a laikusok számára is belátható.

88 Továbbá az is lényeges körülmény, hogy a tárgyi időszakban még nem született meg 7/2019. Abh., amely szerint a védett tanú közvetlen kérdésének lehetőségét nem kell biztosítani az Alaptörvény alapján, s mivel azt az eljárási szabályok kifejezetten nem zárták ki, és az anonimitás megtartását szavatoló lebonyolításhoz szükséges technikai módszerek is rendelkezésre álltak, az előzmények tükrében szakmailag indokolt volt a közvetlen kérdésfeltevés mellett érvelni, azt kérelmezni. A hatóságtól pedig az lett volna elvárható, a szakszerűség, szabályosság és együttműködés

¹⁴ A két napos határidőt a GVH 2014. március 24 napján adta telefax üzenetében, míg az eljárás csak 2014 júniusában, június 30 napi határozattal zárult

követelményéből kifolyólag, hogy először döntsön erről a kérelmünkről, esetleges elutasítás esetén megfelelően indokolva, egyúttal póthatáridőt tűzve a kérdésfeltevés indítványozására.

89 Végül nem tudjuk nem megemlíteni azt a keserű tényt, hogy a két napos határidő teljesíthetősége mellett részletesen és meggyőződéssel érvelő bíróságok jelen ügyet közel 9 éve tárgyalják, és immáron a negyedik másodfokú eljárásra kerül sor.

90 Összességében álláspontunk szerint a két napos határidő tűzésével a hatóság megsértette a tisztességes ügyintézéshez való jogot, mivel nem biztosította a védekezésre felkészüléshez szükséges időt, ezzel a védekezés lehetőségét korlátozta, mely korlátozásnak alkotmányos indoka nem volt, kizárólag a védelem lehetőségeinek korlátozására volt alkalmas.

A korábbi ügyfélnyilatkozatok közvetett kérdésfeltevésként való értelmezésének elutasítása a közvetett kérdéshez való jog korlátozásának minősül-e?

91 Jelen ügyben tényként azt kell megállapítani, hogy a versenyhatóság a korábbi nyilatkozatainkból adódó kérdéseket a védett tanúknak túlnyomórészt nem tette fel. Ebből következően a közvetett kérdéshez való jog gyakorlásának célzott következménye (tanúk válaszána megismerése) elmaradt. Az alapjogi kérdés az, hogy lehet-e úgy tekinteni, hogy a közvetett kérdéshez való jogunk gyakorlását megkíséreltük, mert ha igen, akkor a célzott eredmény (a kérdések feltétele a védett tanúknak és a válaszok megismerése) elmaradása a hatóság terhére esik, ha viszont nem, akkor az ügyfél jogát a hatóság nem korlátozta, mert az ügyfél nem élt a jogával.

92 Ez az alapjogot érintő kérdés egyúttal egyértelműen elhatárolja jelen esetet a 7/2019. Abh. üggtől is, ugyanis ott azt rögzítette az Alkotmánybíróság, hogy a „konkrét ügyben azonban a közigazgatási iratanyag tanúsága szerint nem nyert igazolást, hogy az indítványozó olyan konkrét kérdések feltevését indítványozta volna a „védett tanúhoz”, amelyeket a hatóság ne tett volna fel a tanúknak”¹⁵. Ebből arra lehet következtetni, hogy abban az ügyben semmilyen ügyféli kérdés nem került rögzítésre. Jelen ügyben viszont volt ilyen tartalmú ügyfélnyilatkozat, csak az a kérdés merül föl, hogy annak formája megfelelő volt-e, vagyis az ügyfeleknek a korábbi vallomások tartalmával kapcsolatos problémafelvetése, kritikája, észrevétele alapjogi szempontból közvetett kérdésfeltevésnek minősül-e.

93 A bíróságok érvelése szerint a védett tanúk vallomására vonatkozó ügyfél észrevételek, kifogások, melyek a tanúvallomások konkrét részleteire utalással megkérdőjelezték a vallomások hitelességét és bizonyító erejét, nem tekinthetők a közvetett kérdésési jog gyakorlásának, mivel a hatóságtól nem elvárható, hogy ezeket kérdésfeltevésként értelmezze. A Kúria szerint „Kétségtelen, hogy a felperesek előzetes álláspontra tett írásbeli észrevételeikben és beadványaikban az aggályukat folyamatosan előadták, ez azonban nem értékelhető konkrét, a tanúhoz intézendő kérdésfeltevésként.” [165]

94 Álláspontunk szerint általános eljárásjogi elv, ami egyébként a józan észnek és közjónak megfelelő értelmezési elvből is következik (Alaptörvény 28. cikk), hogy a felek/ügyfelek által tett nyilatkozatokat nem formájuk, hanem tartalmuk szerint kell elbírálni. Úgy tűnik, jelen ügyben a bíróságok azt hiányolták, hogy a nyilatkozatainkban nem használtuk a „kérjük, a következő kérdéseket tegye fel:” kifejezést, nem terjesztettünk elő (a polgári perek kereseti kérelméhez hasonló) határozott kérelmet a védett tanúk kérdésére, illetve nem fogalmaztunk meg olyan konkrét mondatokat, melyeket változtatás nélkül fel lehetett volna olvasni a védett tanúnak az ügyfél kérdéseként. Véleményünk szerint ez a tisztán formális, azaz a nyilatkozatainknak kizárólagosan formai jegyeket figyelembe vevő értékelése nem egyeztethető össze a Ket. 1. §-ának (2) bekezdésben foglalt eljárási

¹⁵ [71] bekezdés

alapelvekkel (szakszerűség, egyszerűség ügyféllel való együttműködés, jóhiszemű, az ügyfél jogát szem előtt tartó eljárás).

95 Ezzel szemben az általunk helyesnek tartott, tartalmi szempontokat érvényesítő megközelítés szerint a hatóságnak azt kellett volna vizsgálnia, hogy a megtett nyilatkozatok alapján az ügyfél akarata mire irányul, mit kifogásol, vitat, észrevételez, milyen indokkal teszi ezt, és az ügyfél által nevesített, a bizonyítással kapcsolatos problémák milyen eszközzel a kezelhetők az ügyfél szerint. Ezt a módszert alkalmazva egyértelműen megállapítható, hogy az előzetes álláspontra tett észrevételeinkben kifogásoltuk a védett tanúk vallomásainak ellentmondásait, a meg nem indokolt vallomás-módosításokat, a vallomások életszerűtlen egybeeséseit, a vallomások és a határidőnapló életszerűtlen egybeesését, szóvá tettük a védett tanúk hitelességét, elfogulatlanságát megkérdőjelező körülményeket. Kifejtettük, hogy mindezekre tekintettel a jogsértés bizonyítására a védett tanúk vallomása nem alkalmas. Mindebből egyúttal az is következett, hogy amennyiben a hatóság a jogsértés bizonyítására fel akarja használni a védett tanúk vallomásait, akkor a jelzett problémákat ki kell küszöbölnie, a védett tanúknak az ellenmondásokat fel kell oldaniuk, az életszerűtlen egybeeséseket és váratlan módosításokat meg kell magyarázniuk, ez pedig értelemszerűen csak a vallomások kiegészítése útján, a hatósági kérdéses eszközzel lehetséges. Tehát a nyilatkozatainkból egyértelműen meg lehetett állapítani az általunk felvetett problémát, és annak orvoslási módját is, azaz világos volt, hogy milyen témákban, mely konkrét részleteket illetően kell álláspontunk szerint tovább kérdezni a tanúkat.

96 Konkrét kérdés azért nem került megfogalmazásra, mert legfeljebb az első kérdést tudtuk volna szövegszerűen megfogalmazni, azonban a lényeg nem az első kérdés, hanem a tanú válaszai alapján felteendő további kérdések. (Ld. a fentebb bemutatott náci kötődéssel kapcsolatos témakörrel kapcsolatos kérdéses példáját.). Ezt a kérdésláncolatot pedig előre lemodellezni nem lehetséges, sem a tanú válaszai, sem a hatóság intervenciója¹⁶ nem ismerhető előre. Az ügyfél terhére legfeljebb csak akkor eshetne a konkrét kérdések előterjesztésének hiánya, ha az ügyfél csak a kérdésekkel tisztázandó problémát jelöli meg, a hatóság ennek alapján kérdez, de az ügyfél utólag nem elégedett a hatóság konkrét kérdésfeltevésével, a végrehajtás módjával. Ebben az esetben a hatóság okkal hivatkozhatna arra, hogy az ügyfél nem fogalmazott meg konkrét kérdést, ezt a hatóságra bízta, ennek következményeit viselje.

97 Végül, határozott kérelem pedig azért nem került előterjesztésre, mert a hatósági eljárás nem polgári per, a hatóság hivatalból köteles eljárni, és hivatalból köteles feltárni minden releváns bizonyítékot, a jogsértést cáfolókat éppúgy, mint a jogsértés alátámasztására alkalmasakat. A versenyügyekben a hatóságnak kell a jogsértést bizonyítania, nem az ügyfélnek az ártatlanságát.

98 A fenti értelmezésünk helytállóságát ékesen bizonyítja, hogy maga a hatóság is így értelmezte észrevételeinket, ugyanis azok alapján a hatóság feltett bizonyos kérdéseket a védett tanúknak (náci kötődés, hamisított táblázatok), vagyis megértette az észrevételeinkből, hogy további tisztázó kérdésekkel a tanúk további meghallgatását tartjuk szükségesnek. Eleve az újbóli meghallgatásra is az észrevételeink alapján került sor, mivel a hatóság korábban már kiadta az előzetes álláspontját, ami azt jelzi, hogy a maga részéről a bizonyítást befejezettnek tekinti. Ehhez képest mégis újabb tanúmehallgatásokra került sor, ami egyértelműen az észrevételek hatása volt. Ezért nem lehet jóhiszeműen azt állítani, hogy a hatóság nem tudhatta, mit kívánnak az ügyfelek, életszerűtlen és az eljárási szabályokkal, elvekkkel ellentétes azzal érvelni, hogy ennek kitalálása nem elvárható a hatóságtól, ugyanis a tények, az utólagos ismételt meghallgatások önmagukban bizonyítják, hogy a

¹⁶ Ld. pl. azt az esetet, amikor a hatóság átfordította a tanú hamisított táblázatokról szóló állítását hiányzó lapok állításra. A jelenlévő védő nyilvánvalóan úgy avatkozott volna közbe, hogy megkérdézi a tanút, miért mondott először hamisítást, ami korántsem egyenlő a hiányzó lapokkal, miként a sor/oszlop sem az oldallal, miért változtatott a vallomásán, pontosan mire is gondol, milyen információ került eltüntetésre, ennek mi lehetett az oka, stb. De ezt előre modellezni nem lehet, mert a hatóság konkrét beavatkozásával előre nem lehet számolni.

hatóság tudta és értette miképpen kellene az aggályokat eloszlatnia, de az ismételt meghallgatások során sem tudott elrugaszkodni koncepciózus, csak a saját tényállását alátámasztó szelektív kérdezéstől és kérdezési módszereitől.

B) A szubjektív jogvédelem háttérbe szorítása a bizonyítási eljárás során

99 Az előzőekben bemutattuk, hogy a hatóság a védett tanúk ismételt meghallgatása során az észrevételeink alapján bizonyos kérdéseket feltett a védett tanúknak, más észrevételeket viszont figyelmen hagyott. A hatóság eljárása egyértelműen szelektív volt, kifejezetten mellőzte a védett tanúk szembesítését az ismételt meghallgatás során azokkal az észrevételeinkkel, mely a vallomások ellentmondásaira, életszerűtlen egybeeséseire, magyarázat nélküli módosításaira vonatkoztak. E tendenciózusság mögött az a megközelítés érhető tetten, hogy a hatóság a védett tanúkat a saját tanúinak tekintette, azaz a jogsértés bizonyításában a hatóságot segítő személyeknek, ezért nem kívánt nekik egyetlen olyan „kellemetlen” kérdést sem feltenni, ami a korábbi vallomások hitelességét érintette, és adott esetben, a tanú válaszainak függvényében, a korábbi vallomás bizonyító erejét leronthatta volna. A hatóság e témák érintésének elkerülésével ennek még a lehetőségét is el kívánta kerülni. Jelen ügy alapvető kérdése éppen az, hogy alapjogi szempontból megfelelő-e az ügyintézés akkor, ha az ügyfél által felhozott kifogásokkal a védett tanúkat sohasem szembesítették, noha ezirányú akaratát az ügyfél egyértelműen kifejezésre juttatta.

100 A kiválasztott és feltett kérdések teljesen más természetűek voltak: a hamis táblázatokkal kapcsolatos állítása a védett tanúnak megkérdőjelezte a bizonyítás sikerességét, ezért ezt el kellett oszlatni, amit a hatóság meg is tett, a vallomás átfordításával. A náci érzületre vonatkozó kérdés pedig a védett tanú belső meggyőződését érintette, ami kevéssé verifikálható, amennyiben mégis az lett volna bizonyos tények tükrében (ld. firkák), azok említését a hatóság gondosan elkerülte.

101 Az Alkotmánybíróság 3223/2018. (VII. 2.) AB határozatában a következőket mondta ki: „Márpedig az Alaptörvény emberképével nem áll összhangban az a hatósági működés, amelyben az ügyfél a hatóság közérdekvédelmének „elszenvedője”, avagy amelyben a szubjektív jogvédelem méltatlanul háttérbe szorul. Következésképpen az iratbetekintés törvényben biztosított jogának a sérelme annyiban jelenti a tisztességes hatósági eljáráshoz való alapjog korlátozását, amennyiben az ügyfél (adózó) nyilatkozattételhez és védekezéshez való jogát csorbítja. Az iratbetekintés a közigazgatási szerv jogszerű működésének egyik törvényi garanciája és emellett az ügyfelek hatósági eljárásban való hatékony részvételének lehetőségét alapozza meg. Emiatt a nyilatkozattételhez és védekezéshez való jogon keresztül a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog értelmezési tartományához is szükségképpen hozzátartozik. (...) Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti alapjog alanya a fentiekben kifejtettek szerint az ügyfél (...) E jog köteleztette a közigazgatási hatóságot (...) Az alapjog rendeltetése, hogy ügyfélközpontú megközelítésben biztosítsa a közérdek és a szubjektív jogvédelem közötti egyensúlyt, az anyagi jog érvényesülését, végső fokon a hatóság jogszerű működését.”¹⁷

102 Ezeket a megállapításokat az iratbetekintés vonatkozásában tette az Alkotmánybíróság, de álláspontunk szerint a szubjektív jogvédelem fontossága, a közérdek és a szubjektív jogvédelem közötti egyensúly biztosításának igényéről írtak érvényesek arra az eljárásjogi helyzetre is, melyben az eldöntendő kérdés az, hogy a hatóság a védett tanúktól milyen információkat szerez be.

103 Az egyensúly kibillentése nem csak az ügyintézés tisztességességét kérdőjelezi meg, de álláspontunk szerint a részrehajlásmentesség alkotmányos követelményének sem felel meg. Véleményünk szerint tehát nem csak arról van szó, hogy a közvetett kérdezéshez való alapjogunk sérült, hanem arról is, hogy hatóság elmulasztotta hivatalból megtenni azokat az eljárási lépéseket,

¹⁷ [37] és [57] bekezdések

melyeket az elemi szakszerűség és észszerűség megkövetelt volna (pl. egy vallomás megváltoztatása esetén annak okára rá kell kérdezni). A hatóság részrehajlása abban mutatkozott meg, hogy csak a jogsértés alátámasztása érdekében tett erőfeszítéseket a bizonyítási eljárás során, azonban amikor észszerű kétségek merültek fel a védett tanúk vallomásának hitelességét, valósághűségét illetően, ezeket hivatalbóli eljárásával meg sem próbálta eloszlatni, egyszerűen figyelmen kívül hagyta őket. Erre nem egyedi esetben került sor, hanem következetesen, több esetben, tendenciózusan. Hozzáteesszük, nem vitatott, hogy a bizonyítás lefolytatása, a tanúk kérdezése kapcsán a hatóságnak van irányító szerepe, a bizonyítás, így a tanúk kérdezése körében is jelentős mozgástere van. Ennek a szabadságnak az alapjogi korlátja az, hogy az észszerűség és szakszerűség által diktált elemi eljárási lépéseket (kérdéseket) a hatóság nem mellőzheti a tanúk kikérdezése során, mivel ezzel megakadályozhatja azt, hogy az ügyfelek javára, a védekezés körében felhasználható információkat a tanúk közöljenek, így ezek az eljárás részévé váljanak.

C) A védekezéshez való jog korlátozása az eljárás egészét, a választott eljárási megoldások összességét tekintve

104 Az alábbiakban kifejtjük, hogy álláspontunk szerint a hatósági eljárás egésze, a választott eljárási megoldások összessége miként eredményezte a konkrét ügyben az alapjogi sérelmet, a védekezési jogunk gyakorlásának ellehetetlenítését. Az alapjogi sérelem nem az egyes eljárási lépések jogellenességének következménye, hanem ezek együttes, egymást erősítő, összeadódó hatásaként következett be, figyelemmel az ügy ténybeli sajátosságaira is. A védekezési jog korlátozásának bemutatása mellett külön kitérünk arra is, ha a Kúria álláspontunk szerint az adott kérdésben az indokolási kötelezettségének sem tett megfelelően eleget, megsértve ezzel az Alaptörvény XXVIII. cikkét.

105 Az Alkotmánybíróság korábbi döntései szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével, ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön.¹⁸

106 Az Alkotmánybíróság szerint „(...) annak eldöntéséhez, hogy az adott bírói döntés alaptörvény-ellenessége fennáll-e, szükséges megvizsgálnia az alapul fekvő tényállást és azt, hogy mi vezetett a bírói döntés alaptörvény-ellenességéhez.”¹⁹

107 Álláspontunk szerint sérti a védekezéshez való jogot az, ha a közigazgatási eljárásban felhozott konkrét ellentmondások, vagy gyanús egybeesések, vagy életszerűtlen bizonyítékok hitelességével kapcsolatos aggály azzal kerül csak a bírói döntésben elhárításra, hogy azokat nagy általánosságban a bíróság ellenőrizte. A Kúria határozata indokolása az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését is sérti, általánossága, az indokok alátámasztottságának hiánya miatt. Tartalmi összefüggései miatt a következő részben az eljárás egészének vizsgálatakor felmerülő az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére és XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozó alapjogi érveket együtt tárgyaljuk, annak esetenkénti pontos megjelölésével, hogy melyik cikk sérelmét állítjuk.

107 Azt állítjuk, hogy abban az esetben, ha az egyik fél az eljárásban eleve privilegizált helyzetben van, mert az ügy minden részletét ismeri, míg a másik fél eleve sokkal korlátozottan információkkal rendelkezik az ügyről, a bizonyítékokról, azok forrásáról, felvételének idejéről, és módjáról a védett tanúk adatainak zártan kezelése miatt, a bíróságnak ezt az egyensúlytalanságot fokozott odafigyeléssel kell kiküszöbölni. Figyelembe kell ezt vennie mind a hatósági határozat felülvizsgálatakor az

¹⁸ 3025/2016. (II. 23.) AB határozat, 19 pont

¹⁹ 10/2017. (V. 5.) AB határozat [86] bek.

Alaptörvény XXIV. Cikkére tekintettel és a saját eljárása során az Alaptörvény XXVIII. Cikkére tekintettel is. Indokolt, hogy ne rontsa, hanem aktívan kompenzálja az egyébként fennálló „fegyveregyenlőtlenségi” állapotot. A fegyveregyenlőség fenntartásának az értelmezése kapcsán az EJEB is azonos álláspontot képvisel, azon esetekben ahol eleve fennáll egy egyenlőtlen állapot, valamely fél privilegizált helyzete.²⁰ Ezzel szemben a Kúria ítéletében nem a fegyverek egyensúlyát állítja vissza, hanem további, semmilyen jogszabályból nem következő követelményeket ró a felperesekre, és a döntése bizonyítást vár el a felperesektől a közigazgatási határozat tényállásával szemben, amit az eljárási törvények sehol nem követelnek meg.

A védett tanúk szavahihetősége és annak bizonyítása

108 Eljárás alá vontak több ízben hangsúlyozták a tanúk szavahihetőségével kapcsolatos aggályait, az egymás közti összejárás lehetőségét, a hatósággal történt esetleges informális egyeztetések lehetőségét. Felperesek az ezekre utaló konkrét jegyzőkönyvi hivatkozásokat is megjelölték. A hatóság eleve nem zárta ki az összejárás lehetőségét azzal, hogy jelentős időeltolódással hallgatta meg a tanúkat. A jegyzőkönyvekből a felperesek pontosan kimutatták, hogy a nyilatkozatok hol mutatnak érthetetlen egybeeséseket lényegtelen kérdésekben, vagy utólagos megerősítést másiktól úgy, hogy nem megállapítható, a nyilatkozat honnan jött, miért éppen ott és akkor jutott a tanúnak az oda nem való nyilatkozat az eszébe.

109 A Kúria, megerősítve a másodfokú bíróság határozatát e körben csak azt fejt ki – teljesen általános szinten – hogy a tanúk hitelességének és szavahihetőségének az ellenőrzésében a bíróságnak nagy szerepe van – és ezzel implicite a szóbeli határozathirdetésen el is hangzottan azt, hogy azt az eljárás alá vontnak el kell hinnie azt, hogy a tanúk szavahihetőek és hitelesek voltak – anélkül, hogy az ezt alátámasztó bármely tényt vagy körülményt azt eljárásban konkrétan eléje tárna a hatóság. A Kúria egyetért a másodfokú bíróság azon megállapításával, hogy „tanúk szavahihetőségével kapcsolatos kétely nem merült fel” a „felperesek csak állították, de nem bizonyították”, hogy a védett tanúk nem szavahihetőek. Ez az ítéleti álláspont önmagában ügyféljogot sértő, hiszen tulajdonképpen az eljárás alá vontaktól várja el annak a bizonyítását, hogy a védett tanúk hiteltelenek, míg az egyébként hivatalból lefolytatott hatósági eljárásban a hatóságról levez minden terhet abban a tekintetben, hogy a hatóság legalább oszlassa el az eljárás alá vontak által felhozott hiteltelenségi aggályokat. Azaz tekintve, hogy a Kúria határozata ezen ítéleti álláspontot is jóváhagyta, a Kúria jogértelmezése a közigazgatási eljárásbeli ügyféljogokat súlyosan sérti, mert a közigazgatási eljárásban a hatóság az, amely köteles bizonyítani,²¹ és a közigazgatási határozat tényállásával szemben – különösen akkor, ha a tényállás jelentős részét még csak nem is ismerheti – a „védelemnek” elegendő megfelelő szintű kételyt ébresztetni, és nem kell azt megdönteni. Csak ezen értelmezés felel meg a közigazgatási eljárással szembeni fent elemzett alapjogi követelményeknek, a felek eljárási helyzete kiegyensúlyozásának és annak, hogy a közigazgatási hatóság az eljárásában egyensúlyt kell teremtsen a közérdek védelem és a szubjektív jogvédelem között.

110 A Ket. kommentárjában fellehetően a közigazgatási hatósági eljárások lényegét az Alkotmánybíróság²² úgy foglalta össze, hogy a közigazgatási hatósági eljárások a közhatalom birtokában lévő állami szerv által folytatott, célhoz kötött, vizsgálati jellegű eljárások, amelyeknek alapvető sajátossága a hivatalbóli jogérvényesítés. Az officialitás elve az eljárás megindításától, az eljárás lefolytatásán keresztül, annak befejezéséig, illetve a született döntés végrehajtásáig érvényesülő közigazgatási eljárási elv, amely ezért magában foglalja a tényállás megállapításának kötelezettségét is. Alapvetően e kötelező vizsgálati jelleg különbözteti meg a közigazgatási eljárást a polgári, avagy a

²⁰ Stankiewicz v. Poland, 2006- április 6 napi 46917/1999 döntés

²¹ Ket 3. § (2) A közigazgatási hatóság: b) hivatalból állapítja meg a tényállást, határozza meg a bizonyítás módját és terjedelmét, ennek során nincs kötve az ügyfelek bizonyítási indítványaihoz, ugyanakkor a tényállás tisztázása során minden, az ügy szempontjából fontos körülményt figyelembe kell vennie,

²² 165/2011. (XII. 20.) AB határozat

büntetőeljárás sajátosságaitól: a döntés alapját képező tényállást és annak valóságát az eljárásban egyéni érdekeltiség nélküli közigazgatási hatóság köteles feltárni és bizonyítani. A hatóság dönti el, hogy melyek a döntés meghozatalához szükséges tények és melyek az irreleváns tényállási elemek. Jogállami körülmények között ugyanakkor a jogalkotó a közigazgatási hatósági eljárások esetében nem írhat elő a bírósági eljárásokra az Alkotmányból és nemzetközi kötelezettségvállalásból is egyértelműen kötelező, fair eljáráshoz való joggal ellentétes, az ügyfél és más érintett személy érdekeit teljes mértékben figyelmen kívül hagyó eljárási rendet. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerinti jogállamiság követelményére vezethető vissza a törvényalkotónak az a kötelezettsége, hogy a közigazgatási eljárási szabályok megalkotásakor ne önkényesen, kizárólag a hatékonyság, gyorsaság és szakszerűség egyébként méltányolható szempontjai alapján járjon el, hanem legyen tekintettel a tisztességes eljárás jogából fakadó követelményekre, az ügyfél alapjogaira és méltányolható érdekeire is. Nem összeegyeztethető a tisztességes eljáráshoz (ügyintézéshez) való joggal, végső fokon a jogállamiság elvével az, ha a törvényalkotó vagy alkalmazó a hatékonyság szempontját úgy érvényesíti, hogy eközben a hatósági eljárás ügyfele lényegében eszköztelemmé válik a közhatalom fellépésével szemben.

111 A hivatalbóli eljárás hazai szabályozásban érvényesülő elve magában foglalja a hatóság tényállás tisztázására vonatkozó kötelezettségét. A hatóság az eljárás ezen szakaszában – törvényben szabályozott hatásköréhez igazodóan – azokat a releváns tényeket tárja fel és bizonyítja, amelyek döntésének az alapját képezik. A közigazgatási eljárás hazai szabályozása a szabad bizonyítás elvére és a bizonyítékok szabad mérlegelésére épül, azaz a hatóság maga választja meg a bizonyítás lehetséges eszközeit, és azokat szabadon értékelve hozza meg döntését Amennyiben e kötelezettségének nem tesz eleget, annak a közigazgatási döntés bírósági felülvizsgálata során az a következménye, hogy a határozati tényállás alapjául szolgáló körülményeket neki, mint alperesnek kell bizonyítania(!)²³

112 A felperesektől bizonyítást váró határozati álláspont önmagában ügyféljogot sértő, hiszen tulajdonképpen az eljárás alá vontaktól várja el annak a bizonyítását, hogy a védett tanúk hiteltelenek, míg az egyébként hivatalból lefolytatott hatósági eljárásban a hatóságról levesz minden terhet abban a tekintetben, hogy a hatóság legalább oszlassa el az eljárás alá vontak által felhozott hiteltelenségi aggályokat. Azaz tekintve, hogy a Kúria határozata ezen ítéleti álláspontot is jóváhagyta, a Kúria jogértelmezése a bizonyítási teher tekintetében az Alaptörvény XXVIII. Cikk (1) bekezdését sérti, mert a közigazgatási eljárásban a hatóság az, amely köteles bizonyítani, és a közigazgatási határozat tényállásával szemben – különösen akkor, ha a tényállás jelentős részét még csak nem is ismerheti – a „védelemnek” elegendő megfelelő szintű kételyt ébresztetni, és nem kell azt megdönteni.

113 Csak ezen értelmezés felel meg a közigazgatási eljárással szembeni fent elemzett alapjogi követelményeknek, a felek eljárási helyzete kiegyensúlyozásának és annak, hogy a közigazgatási hatóság az eljárásában egyensúlyt kell teremtsen a közérdek védelem és a szubjektív jogvédelem között.

114 Megjegyezzük, a Kúria döntése említés szintjén sem foglalkozik, tudomás sem vesz, arról a tanúi szavahihetőség szempontjából egyáltalán nem mellékes körülményről, hogy az 1. sz védett tanú ellen a másodfokú bíróság hamis tanúzás miatti büntetőeljárást kezdeményezett. A másodfokú bíróság döntésével egyetértő Kúria nyilvánvalóan lehetőleg teljesen elkerülte ezen körülménynek mind az említését, mind a felperesek tudomására hozatalát. A felperesek kizárólag véletlenül, egy más célból eszközölt iratbetekintés útján értesültek arról, hogy a másodfokú bíróság megkérdezte a GVH-t, kíván-e a meghallgatott tanú ellen büntető feljelentést tenni, és ezután döntött a hivatalbóli büntető feljelentésről. A bíróságok a Kúria egyetértésével jelen ügyben úgy jártak el, hogy nem tettek semmit annak érdekében, hogy a feljelentés ténye, mint releváns perbeli esemény, és a felperesek álláspontját

²³ 165/2011. (XII. 20.) AB határozat

támogató súlyos érv egyáltalán a felperesek tudomására jusson. Különösen ezen tény ismeretében azon általános és összegző kúriai álláspont, hogy a „bíróság ellenőrizte és rendben találta a tanúk szavahihetőségét”, nem tűnik alátámasztottnak, a feljelentés ténye ezt önmagában cáfolja.

115 A tisztességes eljárás része az indokolt bírói döntéshez való jog. A bíróság a döntése indokairól köteles számot adni. Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti. A bíróságnak a döntése döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.²⁴

116 Álláspontunk szerint a Kúria által elfogadott álláspont, ami csak általánosságban mondja ki azt, hogy a bíróság „megnézte és ellenőrizte a tanúk szavahihetőségét” alapjogsértő. Még ha el is fogadjuk azt, hogy egy védett tanú a második meghallgatáson indokolás nélkül változtatja meg az álláspontját egy lényeges kérdésben, továbbá ugyanekkor a második meghallgatásán határidőnaplót hozott kérés nélkül, akkor olyan elemi szinten merül fel az összejátszás veszélye, hogy ennek az okát fel kell tárni, a hatóságnak rá kellett volna kérdezni azon eljárás alá vontak által felhozott aggályokra, melyek konkrétumokkal alátámasztva, és nem általában hivatkoztak a tanúk szavahihetőségének a kérdésességére. Azaz a GVH és a Kúria azzal biztosította volna az eljárás alá vontak védekezéshez való alapjogát a tanúk szavahihetősége tekintetében, ha a bíróság a hatóságot kötelezi a következő kérdések tanúkkal való tisztázására: - mi az oka annak, hogy az a védett tanú, teljesen ellentétes vallomást tett második és első meghallgatásán? - mi okból nem hozta határidőnaplóját az első meghallgatására? - mi okból említi meg azt, hogy nyitvatartási időn kívül is találkozta, ezt miért tartja az ügy szempontjából lényegesnek? - mi okból utal az eljáró vizsgálóra a keresztnévén? Egyébként kapcsolatot tart a vizsgálóval? - biztosan nem elfogult Ön, ha egy kis piacon egy versenytársnak most éppen az ügyvezetője és pénzért tanúskodik?

117 Tehát a tisztességes eljáráshoz való alapjog figyelembe vételével a vallomás-változtatások és kiegészítések okának feltárására kellett volna a Kúriának kötelezni a GVH-t, fel kellett volna tárni, a lehetőség szerint szó szerinti, de ha nem szó szerinti, az elhangzottakat olyan pontosan rögzítő módszerrel, amiből megállapítható, hogy a fél szabadon tett előadást vagy kérdésekre válaszol, és ha kérdésre válaszol, a kérdéssel milyen információkat ad át a vizsgáló, amire a tanúnak reagálni kell. Az eljárás alá vontak aggályai a támadott kúriai ítélet miatt nem kerültek és nem kerülnek tisztázásra a jövőben sem, a többszöri tanúmeghallgatás ellenére sem, pedig nyilvánvaló, hogy a megkapott válaszok semmiben nem csorbítanak a védett tanúk anonimitásához fűződő jogát – legfeljebb a védelem számára produkálnának olyan válaszokat, melyekkel az eljárás alá vontak védekezése erősebb lenne. Ez a hatósági technika és ennek a Kúria, mint legfelsőbb bírói fórum általi jóváhagyása semmi mást nem célozhat csak a védekezés ellehetetlenítését, azzal, hogy a felperesek védekezését szolgáló, a vallomásokot gyengítő információknak még a felmerülését is el kívánta kerülni a kérdéseket feltevő hatóság. Az ügyben alkalmazott és egyik bíróság által sem korrigált és az összejátszás kizárására, a hitelesség objektív ellenőrzésére alkalmatlan vizsgálati módszer - mivel a fenti kérdésekre a mai napig nincsenek válaszok - elvette a felperesek védekezési lehetőséget e körben, pedig bizonyosan megállapítható, hogy az ezen kérdésekre adott válaszok nem minősülhetnek védett adatnak.

²⁴ 7/2013. (III. 1.) AB határozat 34 pont

Elnagyolt jegyzőkönyvek, ismeretlen vizsgálói kérdések

118 Felperesek több ízben kifogásolták, hogy a jegyzőkönyvek elnagyoltak, nemhogy szó szerint, de még a ténylegesen elhangzottak tartalmának visszaadására is alkalmatlanok. A védett tanúkat a GVH többször (összesen 7 alkalommal) meghallgatta. Az egyes meghallgatások között hosszabb idő telt el. A védett tanúk vallomásának pontos tartalma nem megismerhető, mivel a vizsgálati szakban a tanúvallomásokat nem szó szerint jegyzőkönyvezték, a több órás meghallgatásokat pár oldalas jegyzőkönyvben foglalták össze, máskor egy órás meghallgatást sok oldalon, melyekből nem derülnek ki a vizsgálói kérdések sem. A vizsgálati jelentésben olyan idézetek is szerepelnek a meghallgatásokról, melyeket az ügyfeleknek betekinthetővé tett jegyzőkönyvek nem tartalmaznak. A védett tanúk vallomásai több lényeges kérdésben ellentmondanak egymásnak, míg vallomások sajátosan hasonlítanak abban, hogy bizonyos témákat egyformán általánosan, nagyvonalakban fejtenek ki, míg más, egészen apró részletkérdéseket megint csak egyformán taglalnak, konkrétumokkal. Több ízben előfordul, hogy a védett tanú második vallomása alkalmával helyesbíti a korábbi vallomása valamely tényadatát, éppen úgy, hogy a módosított vallomás így már pont egybeesik az előtte meghallgatott másik védett tanú vallomásával.

119 A meghallgatások során a GVH meg sem próbálta a vallomások ellenmondásait, a vallomás-változtatások okait tisztázni. A vizsgálók meghallgatási módszere eleve kizárta azt, hogy a védett tanúk maguktól mondják el, amit tudnak, egybefüggően, bármiféle segédlet nélkül, mivel a vizsgálók által elmondott eseményekről kellett nyilatkozniuk (pl. a táblázatok készítéséről nem magától beszél a védett tanú, hanem azt rögtön elé tárják, és csak magyarázatot kérnek a táblázatok tartalmára).

120 Ezen eljárási kifogásunkkal szemben a Kúria megállapította, hogy „A Kúria is jelentőséget tulajdonított annak, hogy a védett tanúk vallomásait az alperes előtti eljárás ügyfelei kivonat formájában és a jogsértéshez kapcsolódóan teljes körűen megismerhették, arra észrevételt tehettek. A határozat felülvizsgálatát végző bíróság pedig gyakorolva kontroll funkcióját, tényszerűen állapította meg, hogy a kivonatok szabályosak voltak.”

121 A Kúria egyben egyetért azon másodfokú ítéleti megállapítással is, hogy „felperesek nem bizonyították, hogy a jegyzőkönyvek az elhangzottakat nem tényszerűen rögzítették”, mely álláspont a közigazgatási eljárás ügyfél jogainak alaptörvény-ellenes értelmezése, az hatósági eljárásban az ügyféljogok és közérdek közti „méltányos egyensúly” totális és konkrétan jogszabályi (Ket 3. § (2) b pont) rendelkezéssel ellentétes felborítása. A megfogalmazott elv – mely szerint ha az ügyfél nem tudja azt bizonyítani, hogy a hatóság által titokban felvett, és az ügyfél előtt részlegesen ismert, kivonatolt jegyzőkönyv nem az elhangzottakat tartalmazza, akkor az a jegyzőkönyv teljesen szabályos – ismételten az ügyfélre terhel olyan bizonyítást, amelyre az ügyfelet a jogszabály nem kötelezi, és egyidőben a hatóságot teljes egészében mentesíti a jogszabály alapján őt terhelő²⁵ bizonyítási kötelezettség alól azzal, hogy a hatóságnak ezek szerint nem szükséges a felvetett aggályokkal még foglalkozni sem, nemhogy eloszlatni – mert az ügyfél „nem bizonyította” hogy a jegyzőkönyv hamis.

122 A Kúriai döntés – a másodfokúhoz hasonlóan – tehát meg sem kíséri a konkrét aggályok tisztázását, hanem általánosságban mondja ki, hogy a bíróság mindent ellenőrzött és mindent rendben talált. Megjegyezzük, a teljes képhez hozzátartozik, hogy a másodfokú bíróság eddig két ízben ellenőrizte a formális eljárási kifogásainkat és két külön tanácsa találta a GVH eljárását a formális eljárási kifogásaink mentén jogellenesnek (harmadik alkalommal csak a tényállást találta megdöntöttnek).

²⁵ Ket. 50. § (6) bek : A hatóság a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli, és az ezen alapuló meggyőződése szerint állapítja meg a tényállást

123 A Kúria jogértelmezése sérti az Alaptörvény XXIV. Cikkének (1) bekezdését, a határozatához fűzött általános, konkrétumokat nélkülöző indokolás pedig az Alaptörvény XXVIII. Cikk (1) bekezdését.

124 A Kúria érintőlegesen sem vizsgálja, vizsgáltatja meg a „kivonatokkal” kapcsolatosan felhozott konkrét aggályokat. Álláspontunk szerint jelen konkrét esetben a szó szerinti jegyzőkönyvezés, noha egyébként a közigazgatási eljárás szabályai szerint nem kötelező, elengedhetetlen, mert enélkül a védekezés lehetősége jelentősen beszűkül: a szelektív rögzítés lehetőséget ad arra, hogy az egybehangzó részeket rögzítse a hatóság, a tanú bizonytalanságai, kisebb, de mégis lényeges eltérések nem lesznek észlelhetők, nem lesznek rögzítve. Az eljárás alá vontak által nem ismert, közvetlenül nem észlelt tanúvallomások esetén azért perdöntő a vallomások pontos és részletes (ha nem is szó szerinti, de tartalmában hiteles, a kitakarásokkal is követhető) rögzítése, mert a védekezési jog lehetetlenül el, ha ez hiányzik. Azzal, hogy a Kúria döntésében e helyütt kizárólag azt rögzíti, hogy a bíróságok a jegyzőkönyveket ellenőrizték, nem követeli meg annak a feltárását, hogy a több órán át tartó meghallgatás hogyan zajlott, hogy annak eredménye egy alig pár oldalas írat, és a kitakart titkosan kezelt részek mely témakörben, mely kérdésre vonatkozó válaszokat tartalmazzák, egyenesen vezet ahhoz a kúriai – szintén alapjogsértő - megállapításhoz, hogy a felperesek által kifogásolt részek egyébként is „részletkérdések”, és nem érdemiek az ügy eldöntéséhez – miközben a Kúria ezen álláspont kifejtésekor nem észleli, hogy a felperesek csak ezen apró, töredékes tényállási elemekből tudják védekezésüket felépíteni, mert semmi másba nincs betekintésük.

125 A hatósági és a bírósági iratokból is nyilvánvaló, hogy a tanúknak megmutatták a kulcs bizonyítékként kezelt nyomtatott excel táblázatokat, és csak azután kérdezték őket a táblázatokról, és azok tartalmáról. Ez a módszer teljesen alkalmatlan arra, hogy a tanúktól ténylegesen a „szabad előadás” formájában a tanú tényleges tudása és emlékei szerint tényeket tárjon fel. Ehhez ugyanis a bizonyíték tartalmának feltárása nélkül kellett volna a nyilatkozatukat beszerezni. Ez a vizsgálati módszer is növelte az egybehangzó vallomások esélyét, a védekezés lehetőségét pedig arra korlátozta, hogy az eljárás alá vontak ezt kifogásolják és a táblázat kizárását kérik a bizonyítékok közül, ugyanis fogalmilag teljességgel kizárt a jövőben annak a valódi feltárása, hogy a tanúk, ha nekik nem lett volna eleve megmutatva a táblázat, valaha emlékeztek volna-e ilyen táblázatra és arra, hogy pontosan mit tartalmazott. Álláspontunk szerint az eljárás ezen hibája ráadásul utóbb sem korrigálható, az így szerzett bizonyítékok ezért kizárandóak a bizonyítékok közül. A Kúria határozata semmilyen szinten nem érinti a felperesek ezen eljárási aggályait, a határozat erről nem szól, így ezt a hatósági gyakorlatot is jóváhagyja.

126 Teljesen annulálja a tisztességes eljárást és az ügyféli jogvédelmet a Kúria által jóváhagyott azon eljárás értékelés, miszerint a felperesi aggályok vagy „lényegtelenek” vagy „azokat a bíróság ellenőrizte” de az ellenőrzés elemeiről és eredményéről ezen általánosságon túl nem ad számot, és azok a bizonyítékok pedig – akár ismert teljes terjedelemben az ügyfél előtt akár nem - melyeknek „hamisságát” az ügyfél nem bizonyította, jogszerűen beszerzetteknek minősülnek.

A megismételt eljárásra vonatkozó bizonyítási utasítás

127 Az alábbiakban a Kúriának a szakértői bizonyítással kapcsolatos, a másodfokú eljárás lefolytatására irányuló utasítását is kifogásoljuk alapjogi szempontból, arra tekintettel, hogy e körben a Kúria burkoltan arra hívja fel a másodfokú bíróságot, hogy a szakértői bizonyítással kapcsolatos indítványt utasítsa el, ezáltal ez az eljárási utasítás formájú döntés is érdemi határozatnak tekintendő.

128 A GVH és valamennyi bíróság elutasította a felpereseknek az írásszakértő ismételt meghallgatására vonatkozó indítványát, mely a szakértői vélemény hiányait, vagy alátámasztatlan részeit lenne hivatott tisztázni. Határozatában a Kúria arra utasítja a másodfokú bíróságot, hogy vizsgálja azt meg, hogy a jogellenesen elutasított felperesi szakértő bizonyítási indítványnak „ az idő

távlatából” van e értelme [172], miközben a Kúria az alapul fekvő iratok ismeretében tisztában kell, hogy legyen azzal, hogy a felperesi bizonyítás arra a kulcskérdésre irányult, hogy a határidőnapló bejegyzése biztosan egyidőben, azaz 2006-ban keletkezett-e, esetleg azt a védett tanú nem utóbb kreálta-e annak érdekében, hogy az informátori díjban részesüljön, tekintve, hogy ahhoz a jogszabály írásbeli bizonyítékot is megkövetel. A hatósági és bírósági eljárásban is többször kifejtettük, hogy az ügy érdemére súlyosan kiható kérdés, hogy a védett tanúi naptárbejegyzés születésének az ideje kulcsfontosságú annak a megítélésakor, hogy a védett tanúk mennyiben kívánták „megkreálni” a bizonyítékokat. Hangsúlyoztuk, hogy még a szakértő is csak annyit nyilatkozott „valószínű” hogy a bejegyzés 2006-ban keletkezett, de semmivel nem indokolta ezt az állítását. Az a tény, hogy a hatóság és a bíróságok is minden egyes eljárásban elutasították a felperesek által indítványozott ismételt, pontosított szakértői bizonyítást, és korabelinek fogadtak el egy naptárbejegyzést, aminek a korabeliségéről még a szakértő sem állított bizonyosat, és a Kúria a bizonyítás „továbbfejlesztését” csak akkor látja szükségesnek, ha ez az „idő távlatából” indokolt, a felperesekre terheli az időmúlás következményeit is. Azaz hiába kérték a felperesek már az Előzetes Álláspontra tett észrevételben a szakértő kirendelését, erre 9 éven át nem került sor, és a Kúria „utasításai” alapján a másodfokú bíróság ezen időmúlás miatt nyilváníthatja a bizonyítást szükségtelennek.

129 Úgy értékeljük, hogy az Alaptörvény XXVIII. Cikk (1) bekezdésébe foglalt részrehajlásmentes bírósági döntés követelményét sérti az a hatóság és a bíróságok 9 éven át fennálló mulasztásának terhét az „idő távlatá miatt” a felperesek kötelesek viselni. Egyébként a szakértői indítvány elutasítását e téren garanciális szabály súlyos megsértésének tartjuk, mert a Ket. maga előírta, hogy a hatóságnak minden, az ügy szempontjából fontos körülményt figyelembe kell vennie, márpedig az időbeli egybeesések érdekességeit, mint az ügy szempontjából lényeges körülményt felperesek mindenkor hangsúlyozták. Azaz azon túlmenően, hogy ezen bizonyítási indítvány elutasítása alapjogsértő, egyébként is eljárási jogszabálysértés. Következetes a joggyakorlat abban, hogy a közigazgatási eljárás garanciális szabályainak a figyelmen kívül hagyása (megsértése) az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményez akkor is, ha egyébként a garanciális szabályok betartásával is ugyanazon közigazgatási döntést hozná meg a hatóság.²⁶

A védett tanúnak egy írásbeli bizonyíték hamisságára tett nyilatkozata kulcs fontosságú

130 A Kúria határozata semmilyen szinten nem érinti a felperesek azon eljárási kifogását, hogy a GVH semmilyen szinten nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy az egyik védett tanú a vizsgálati szakban úgy nyilatkozott, hogy a táblázatok meg lettek hamisítva, mert abból oszlopok hiányoznak. A versenytanácsi meghallgatás során a versenytanács egyirányú kérdéseinek hatására ezt a vallomást megváltoztatja, és azt mondja, oldalak hiányoznak, nem oszlopok. E nagyon fontos vallomás-változtatás okáról nem kérdezik, annak okát ő maga nem adja. A táblázatokban szerepelő számok és adatok részletes megvizsgálása alapján továbbá az állapítható meg, hogy a táblázatok konkrét tartalma nem támasztja alá a védett tanúk által leírt piacfelosztási mechanizmust, illetve a táblázat szerinti felosztási tervnek a valóság ellentmond. Erre a tényre a védett tanúktól magyarázatot nem kértek, a táblázatok konkrét tartalmáról a védett tanú nyilatkozatot nem tettek.

131 A Kúria határozata ezen konkrét felperesi kérelemről sem szól, így ezt a hatósági gyakorlatot is jóváhagyja, elfogadva, hogy ha a védett tanú kulcs bizonyítékra azt vallja, hogy az hamis, és ezzel gyengíti a hatóság vizsgálati koncepcióját, azt félre lehet tenni, azt nem kell vizsgálni, az nem ingatja meg az írásbeli bizonyíték erejét. A döntés ezért e pontban is az a határozat tartalmában, azaz a hatósági határozatot helyben hagyó részében az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésébe az indokolása hiánya miatt Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközik.

²⁶ EBH2017. K.8.

Az Alaptörvény megfelelő értelmezésével ezeket az aggályokat el kellene hárítani, meg kellene győződni arról az eljárásban, hogy mit értett a tanú az alatt, hogy az „egész”, majd az alatt, hogy oszlop vagy sor a táblázatban hamis, és meg kellene tudni, miből következett a hamisításra, és hogy miért változtatta meg az álláspontját. Nyilvánvaló, hogy erre azért nem került sor, mert minden itt kapott válasz gyengítheti a GVH vizsgálati koncepcióját, míg erősítheti az eljárás alá vontak védekezését, súlyosan eltolva így a felek eljárási eszközei közti méltányos egyensúlyt.

132 Összességében a kulcs bizonyítéknak tekintett táblázatokkal szemben felpereseknek nem maradt semmilyen védekezési lehetősége, kivéve, hogy bemutattuk, hogy az állítólagos, táblázat szerinti felosztás nem történt meg a valóságban, de ennek hatása a versenyjogi eljárásban eleve limitált, mert a cél szerinti kartellek akkor is jogellenesek, ha azok végrehajtására nem kerül sor.

Az eljárás egészének vizsgálatával állapítható csak meg egy eljárás tisztességessége

133 Az fentiekben azt mutattuk be, hogy a Kúria helyben hagyó határozata mellett a GVH alapjog sértően folytatta le a bizonyítás felvételét és az alkalmazott módszereivel gátolta, veszélyeztette a valóságnak megfelelő tényállás felderítését. A GVH nem tett meg minden elvárhatót a bizonyítékok hitelességének ellenőrzése érdekében, és a védett tanúk elfogultságának, összejárásának, a bizonyítékok manipulálásának a lehetősége nem zárható ki. Hangsúlyozzuk, hogy az alapjog korlátozások a speciális, védett tanúkkal kapcsolatos körülmények nélkül is megállapíthatók, azonban ezek a körülmények még inkább szükségessé tették volna a védekezési jogot tiszteletben tartó és körültekintő eljárást (pl. a tanúvallomások ellenmondásainak tisztázása, a vallomás-változtatások okainak feltárása eleve szükségképpen eleme a szakszerű eljárásnak, de ha fennáll a tanúk összejárásának, elfogultságának lehetősége, akkor ezekre még nagyobb szükség van).

134 A GVH a saját mulasztásait, szabálytalanságait azzal is tetézte, hogy megakadályozta, hogy az eljárás alá vontak maguk tegyenek lépéseket a tényállás tisztázása céljából, illetve a bizonyítékok hitelességének ellenőrzése érdekében. Ezzel egyúttal az eljárás alá vontak védekezéshez való jogát súlyosan korlátozta. Azzal, hogy alperes elzárt bennünket attól, hogy a védett tanúknak és a szakértőnek kérdéseket tegyünk fel, vagy maga nem tette fel az aggályokat eloszlató kérdéseket, megfosztott minket attól a lehetőségtől, hogy e személyek olyan tényeket adjanak elő, melyek a tényállás megállapítását a javunkra befolyásolhatták volna. Hasonló hatású az, hogy az asztali naptár és a határidőnapló megtekintését alperes nem tette lehetővé. A tényelőadáshoz való jog ilyen korlátozása a védekezéshez való jogot csorbítja. Hozzáteesszük, hogy a védekezéshez való jog nem csak akkor nyílik meg, ha a hatóság eljárása szakszerűtlen, hiányos, hanem megfelelő eljárás esetén is, mert nem tudható, hogy az eljárás alá vontak nem lennének-e képesek pl. a tanúktól olyan tényelőadást beszerezni, mely a javukra szolgálhatna.

135 A védekezési jog gyakorolhatósága szempontjából, ha feltételezzük azt a szituációt, hogy nem volt semmiféle versenyjogsértés, a hatóság bizonyítékainak megcáfolására a jelen konkrét eljárásban semmi más nem marad az eljárás alá vontak számára, mint a vallomások konzisztenciájának megkérdőjelezése, a tanúk szavahihetőségének megkérdőjelezése. Ezt mind következetesen megghiúsította az alkalmazott eljárás, noha ez - az ügyféli jogok szükséges és arányos korlátozásának a betartása mellett - nem lett volna szükségszerű.

136 Nem vitatjuk, hogy az Alkotmánybíróság nem követeli meg annak a lehetővé tételét, hogy a tanúkhöz közvetlen és egyidejű jelenléttel kérdést tegyen fel az eljárás alá vont. Nem vitatjuk, hogy az Alkotmánybíróság nem követeli meg, hogy a védett tanú vallomása szó szerint legyen jegyzőkönyvezve. Nem vitatjuk, hogy a tanú szavahihetőségének és hitelességének ellenőrzésében bíróságnak kiemelt szerepe van. Viszont ezen eljárási garanciák egy alacsonyabb érvényesülési fokának a fényében még inkább felértékelődik az eljárásban alkalmazott többi módszer abból a szempontból, hogy az kizárólag a jogsértést megalapozó tényállás megállapítására irányul vagy - az

alkotmányos követelmény szerint - az eljárás alá vont fél részvételét, védekezési jogát, egyéni jogvédelmét, a közérdek és az ügyféljog közti egyensúly fenntartását is szem előtt tartja-e. Ha a közvetlen kérdezés helyett a hatóság veszi át kérdező szerepét, akkor a tanúkhöz intézett ellenőrző kérdések esetében a józan ész és a szakszerűség szerint kell eljárniuk, mert ezek a legfontosabbak, ugyanis ezzel lehet a tanút igazmondásra bírni, rámutatva vallomása ellentmondásaira.

137 A fent elemzett és a Kúria által határozatában jóváhagyott, álláspontunk szerint alaptörvény-ellenes eljárási módszer alkalmazásakor felvetődik az Alaptörvény XXIV, Cikkében rögzített részrehajlásmentesség hiánya. Álláspontunk szerint a lefolytatott eljárás – különösen az, hogy minden egyes eljárási lépésnél a hatóság a védekezési jogot leginkább korlátozó módszer alkalmazását választva folytatta le a bizonyítást – visszaélésszerű. Ez a visszaélésszerűség, különösen a hatóság és a védett tanúk esetleges informális kapcsolata olyan súllyal jelent meg az eljárásban, hogy az elsőfokú bíróság külön indokolásban érvelt amellett, hogy ha a felperesi hatóság- tanú összejátszásra vonatkozó érveket elfogadta volna, akkor a Be. alapján feljelentést kellett volna tennie hivatali visszaélés miatt.

138 A jelen esetben a tanú-összejátszás, a hamis vallomástétel, illetve a tárgyi bizonyíték manipulálás lehetőségének megállapítása olyan mértékben releváns, hogy azokat alkotmányos körülmények között külön kell vizsgálni és az eljárás alá vontak számára is megnyugtatóan kizárni, vagy ha erre nincs lehetőség, azt kell megállapítani, hogy a hatóság ezekre a bizonyítékokra nem alapíthatja tényállását. Vagy legalábbis azt nem állapítja meg, hogy valószínűbb a bizonyítékok jogszerűsége, mint jogszerűtlensége. Tehát a jogkövetkezmény elsőként a tényállás további tisztázásának kötelezettsége a hatóság oldalán, az eljárás folytatása, kiegészítése, az eljárási hibák kiküszöbölése lenne alapjogi elveket figyelembe vevő.

139 Álláspontunk szerint olyan esetekben, mikor a bizonyítás lényegében csak védett tanúkon alapul, így a tanúk szavahihetősége, hitelessége kizárólag a vallomásuk tartalmán keresztül ellenőrizhető, a hatóságnak a védekezés lehetőségének megőrzése érdekében alapjogi kötelessége olyan jegyzőkönyvezési módszert alkalmazni, amely szó szerinti, de legalábbis pontosan, mondatról mondatra követi a meghallgatást, kérdéseket és válaszokat, pontosan reprodukálva az elhangzottakat.

A védett tanú személyének hatóság általi feltárása

140 Jelezzük, – anélkül, hogy a védett tanúvá nyilvánítás jogszerűségét a jelen alkotmányjogi panaszban felhívhatnánk – hogy a védett tanúvá nyilvánítás körülményeit sem volt lehetőségünk ellenőrizni. A Ket. 54. §-ának (4) bekezdése alapján a tanú védett tanúvá nyilvánítására csak akkor van szükség és lehetőség, ha a tanú erre irányulóan indokolt kérelmet terjeszt elő, és ezen indokolt kérelemben valószínűsíti, hogy a tanút tanúvallomása miatt súlyosan hátrányos következmények érhetik. A másodfokú bíróság első ítélete meg is állapította a védett tanúvá nyilvánítás jogellenességét, majd a Kúria azt felülírva megállapította a védetté nyilvánítás jogszerűségét. A rendelkezésre álló adatok alapján a felperesek ezen „vitában” semmit nem tudtak biztosan megállapítani, csak azt látták, hogy a bíróságok maguk egymás után miként ítélték meg a védetté nyilvánítás jogszerűségét.

141 Megjegyezzük, hogy az eljárás egésze alapján sem tudjuk megállapítani, melyek lehetnek azok a súlyosan hátrányos következmények, melyekre a védett tanúk hivatkozhattak, illetve bármi is lehetett az, a védett tanúk személyének kiderülése után sem következett be semmiféle hátrány, tehát hivatkozásuk nyilvánvalóan alaptalan volt. A védett tanú minősítés jelen ügyben eleve nem volt indokolt, mert zárt személyi kör volt, tudni lehetett, kik a védett tanúk, egyikük személyét maga a hatóság is feltárta azokat a neve kezdőbetűinek megjelölésével, és a munkahely jegyzőkönyvben hagyásával. Ez a fölösleges védett tanúi minőség jelen ügyben azt eredményezte, hogy több ízben úgy vettek részt felperesek az eljárásban, hogy „*alperes GVH tárgyal a bírósággal*”, a felperesek pedig semmilyen módon nem tudtak abba beleszólni - csak a döntést kellett tudomásul venniük.

142 Önmagában a Kúria azon hivatkozása, hogy a vonatkozó időszakban hatályos jogszabály nem tette lehetővé a védett tanú személyének a felfedését a hatóság számára (bár megjegyezzük, hogy a hatóság a tévesen anonimizált és utólag csendben „kicserélt” jegyzőkönyvekkel maga fedte fel az egyik tanú monogramját[REDACTED]), ezen formális szabály betartása nem zárja ki az eljárás alapjog sértő jellegét, mert a hatóság és a döntését jóváhagyó bíróság alaptalanul és valótlannul hivatkozik arra, hiszen nyilvánvaló, hogy a védett tanúk személyének titokban tartása – az adott konkrét esetben – nem felel meg az alapjog korlátozás szükségességi és arányossági mércéjének.

143 Maga a Kúria is észleli ezt az ellentmondást, és míg a határozatának a szövegében folyamatosan azon formális szabályokra utal [107], melyek nem engedik meg a védett tanú személyének a felfedését, a döntés elvi tartalma [183] már azt fogalmazza meg, hogy „A védett tanúk anonimitásának védelme nemcsak a hatósági, de a bírósági eljárásban is eredményezhet arányos és szükségszerű eljárásjogi korlátozásokat.” A Kúria ennek ellenére nem adja magyarázatát, hogy a védett tanú személyének hatóság általi felfedése és azok megnevezése után, milyen alapjoguk az, amelynek védelme szükséges, és egyben nagyobb súllyal esik latba, mint a felperesek védekezéshez való joga, ekképp tehát titokban tartásuk nemcsak szükséges, de arányos is. A védett tanúkat ismerjük, de legalábbis két védett tanút teljesen bizonyosan. Azok védett minőségének a fenntartása – akármennyire is szabályos formális azaz írott jogi követelmények mentén - számukra semmilyen előnnyel nem járt, azaz szükségtelen volt. A védett tanúknak sem alapjogát, sem méltányos érdekét nem védhette ez a minőség a felfedésük után, amit az is bizonyít, hogy ismertté válásuk után sem szenvedtek el semmilyen retorziót. Míg ezzel egy időben az eljárás alá vontak védekezéshez fűződő jogát így szükségtelenül korlátozta.

144 A védett tanúi minőség minden áron való fenntartása, arra a formális szabályra hivatkozással, hogy a „jogszabály nem teszi lehetővé” a feloldását alapjogsértő olyan konkrét körülmények között, ahol egyrészt a zárt személyi kör miatt, másrészt a hatóság hibájából (melyet utóbb informális jegyzőkönyv-változtatással leplez, amikor mindenféle dokumentálás és követhetőség nélkül kicseréli az ügyfelek által már betekintett és lefotózott jegyzőkönyveket) ismertek lesznek. A védett tanúi minőség fenntartása életszerűtlen és kizárólag a többi eljárás alá vont jogát korlátozza akkor, ha egyéb okok miatt a tanúk ismertté válnak.

145 Ha el is fogadnánk a Kúria azon érvelését, hogy a védett tanúi minőség fenntartása szükséges volt, úgy a felperesek oldalán ezen körülményből fakadó hátrányokat a bizonyítási eljárás egyéb elemeinek az áttekinthetőbbé, és minden fél számára nyitottabbá és kétséget kizáróbbá tételével kellett volna kompenzálnia a Kúriának mind a GVH határozat bizonyítási eljárásának a felülbírlásával, mind a saját eljárásában minden eljárási adat és információ minden fél számára való megkülönböztetésmentes rendelkezésre bocsátásával.

146 A fentiek fényében felmerül a jelen ügy elhatárolása a 7/2019. Abh. ügy tényállásától és abból adódó alapjogi következtetésektől. Ugyanis jelen ügyben az az alapjogi kérdés merül fel, hogy korlátozható-e a védekezéshez való jog a védett tanú közvetlen kérdésének megtagadásával, ha nincs olyan alkotmányos alapjoga a védett tanúnak, amely miatt erre szükség lenne, annak következtében, hogy a védett tanú személyazonosságát maga a hatóság tárta fel egy adminisztratív hibával. A védett tanú jogintézményének célja az érintett személy védelmének biztosítása, személyes adatai titokban tartásának eszközével. Ennek az eszköznek a hatástalanításával a célzott védelem is ténylegesen megszűnt. A hatósági eljárásban, majd a közigazgatási perben a hatását veszített eszközhez való formális ragaszkodás csak a védekezési jogot korlátozza, mivel az eljárási formalitások (korlátozások) fenntartása célját már nem tudja betölteni, az lehetetlenült. Ezért a hatóság felelős, és felelőssége alól az utólag nem mentesíti, és a bíróságok sem tudják azzal mentesíteni, ha továbbra is ragaszkodnak ahhoz a látszathoz, hogy a védett tanú személye nem ismert. Természetesen ez a felelősség csak elvi szinten létezik, ugyanis az érintett védett tanút semmiféle hátrány nem érte a személyének feltárása óta.

Az ítélet kézbesítése körében a fegyveregyenlőség megsértése, indokolási kötelezettség megsértése

147 Az eljárás egészének értékelése körében végül meg kívánjuk említeni azt az érdekes körülményt is, aminek következtében az alperes „véletlen” igen jelentős előnyöket élvez a felülvizsgálata beadásakor érdemben adminisztratív hibának értékeli. A jogerős ítéletet az alperesek mindegyike 2022. április 21. napján kapta meg, ezt követően azt észlelték, hogy a Kúrai csak 2022. augusztus 26 napon (90 nappal később) kért felülvizsgálatot. Felperesek jelezték, hogy alperes 2022. augusztus 26. napi felülvizsgálati kérelmének időben történő beérkezését nem tudják ellenőrizni a t. Kúria iratanyagába való betekintést követően sem, és kérték, hogy az aktában tegye hozzáférhetővé vagy küldje meg számunkra a Fővárosi Törvényszék 2022. áprilisában megtörtént ítélet kiadmányozásának feltöltési igazolását, amely igazolja, hogy a kiadmányt feladó bíróság a felülvizsgálattal támadott ítéletet 2022. áprilisában egyidőben küldte-e meg mindegyik peres félnek. A Kúria a felpereseknek felülvizsgálati határidőnek a GVH általi betartásával kapcsolatos kérelmét vizsgálja ugyan, de azt azzal hárítja el, hogy „A Fővárosi Törvényszék, mint elsőfokú bíróság K.703.951/2020. számú iratai szerint bár a bíróság 2022. április 20-án 28/I. számú utasításban valamennyi félnek kiadni rendelte a másodfokú bíróság ítéletét, adminisztrációs hiba folytán azonban az az alperes részére nem került elektronikusan kézbesítésre, az elektronikus kézbesítés 28/II. szám alatti intézkedéssel történt meg, az alperes 2021. május 23-án kapta kézhez az ítéletet.”

148 Az alperes tehát „adminisztratív hiba folytán” kapta meg egy hónappal később az ítéletet és ezen sajnálatos hiba miatt élvezte azt az ismét az alperesnek kedvező „véletlent”, hogy a július hónapban megkezdődött ítélkezési szünet miatt a beadványa elkészítésére több állt rendelkezésére a 60 nap helyett, melyet ki is használt. A rendelkezésre álló irat-előkészítési időn túl az is nyilvánvaló, hogy a GVH által át nem vett ítélet nyilván elérhető volt a bíróság aktájában, így ha abba a GVH betekinthezett, úgy az ítéletet egy hónappal a kézbesítése előtt már ismerhette és a felülvizsgálati iratát már akkor előkészíthette úgy, hogy az arra nyitva álló határidő számítása el sem kezdődött. A Kúria ezen körülménynek sem tulajdonított legalább olyan jelentőséget, hogy azt megvizsgálja.

149 A felpereseknek tehát még a Kúria előtt folyó peres eljárásban is azzal kell megelégedniük, hogy ismét egy olyan „sajnálatos körülmény” állt fenn, hogy nem ismerhetik meg azt az iratot, amiből valóban kiderülne, hogy a bíróság egy leírói hiba miatt küldte meg majdnem egy hónappal később a GVH-nak a jogerős ítéletet, és az aktában nem áll rendelkezésre az az irat, melyből tényleg megállapítható lenne az, hogy a kiküldésre nem került sor a felperesekkel egy időben.

150 Az ügyfélegyenlőség tényleges érvényesülése adminisztratív-technikai feltételeken is múlik. Az az irat, ami alapján az ítélet kiküldésének ideje ellenőrizhető lenne, nem áll a felperesek rendelkezésére, a felperesek – mint ebben az eljárásban szinte minden esetben – „el kellett hinniük”, hogy a Kúria tényleg ellenőrizte a felettébb érdekes esetet, és ténylegesen nem kapta meg a GVH a jogerős ítéletet 2022. április 21. napján sem kézbesítés sem betekintés útján, csak sokkal később 2022. május 23-án (felülvizsgálati kérelmét augusztus 26. napján terjesztette elő). A Kúria csak tényként állapítja meg, hogy „adminisztratív” hiba történt, de határozata egyetlen sorában adja magyarázatát, hogy mi okból került sor a hibára, és ha sor került rá, akkor mi okból nem derült az ki több mint egy hónapon keresztül, és a hiba lehetőséget adott-e az alperesnek arra, hogy az ítéletet átvétel nélkül a kezelőirodában a kézbesítés előtt egy hónappal már megismerje.

151 Azaz a Kúria az Alaptörvény XXVIII. Cikke szerinti tisztességes, ügyféli jogokat egyensúlyban tartó eljárásnak még a látszatára sem helyez hangsúlyt, legalább annyiban, hogy egy 2023 áprilisi kiadmányozás feltöltési igazolásával alátámasztaná a megállapított adminisztratív hibát, vagy meggyőződne róla, hogy a GVH nem ismerte meg az ítéletet már áprilisban, amikor az összes felperes megkapta, ehelyett megelégszik azzal, hogy „28/I. számú utasításban valamennyi félnek kiadni rendelte a másodfokú bíróság ítéletét, adminisztrációs hiba folytán azonban az az alperes

7

részére nem került elektronikusan kézbesítésre, az elektronikus kézbesítés 28/II. szám alatti intézkedéssel történt meg.”

152 Ugyanezen kúriai döntés, mely mellőzi azt, hogy alátámassza az eljárásban igen furcsa és érthetetlen „leírói véletlen részrehajlást”, azt követeli a felperesektől, hogy azok „higgyék el” hogy mivel „...a védett tanúk szavahihetőségének, a tanúvallomások hitelességének megítélése során,... a bíróságnak kiemelt szerepe van” [184] a Kúria alaposan és bizonyosan ellenőrizte a tanúkkal és bizonyítékokkal kapcsolatos felperesi aggályokat, és így megalapozottabb és hihetőbb következtetésre jutott mint korábban a másodfokú bíróság három külön tanácsa, melyek közül kettő vagy az egész védett tanúi minősítést jogellenesnek vagy a bizonyítás felvételét súlyosan aggályosnak ítélte ahhoz, hogy arra határozat lehessen alapítani, harmadik tanácsa pedig olyan hiteltelennek ítélte a tanút, hogy ellene büntető feljelentést tett. (!)

153 A fenti összefoglaló és részletesen is kifejtett érveink alapján kérjük a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg Kúria 2023. április 12. napján kelt Kfv.II.37.702/2022/11. számú végzése és a Gazdasági Versenyhivatal 2014. június 30. napján kelt Vj/29-521/2011 számú határozata alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) és (4) bekezdésének megfelelően azt semmisítse meg.

III. Egyéb nyilatkozatok és mellékletek

154 Ezúton nyilatkozunk, hogy a jelen alkotmányjogi panasszal támadott Kfv.II.37.702/2022/11 számú kúriai végzés végrehajtásának felfüggesztését nem kezdeményeztük.

155 Ügyvédi meghatalmazásunkat csatoljuk.

156 Az indítványozó már most akként nyilatkozik, hogy nem járul hozzá a személyes adatai – és cégneve közzétételéhez.

157 Az érintettséget alátámasztó dokumentum maga a támadott Kúriai és GVH döntés, mely igazolja, hogy az indítványozó az eljárásban peres fél volt.

Kelt: 2023. július 13.

képviselő

dr. Szoboszlai Judit

Szoboszlai Ügyvédi Iroda

dr. Wallacher Lajos

Wallacher Ügyvédi Irodát

Mellékletek:

- 1 ügyvédi meghatalmazás
- 2 Kúria döntése
- 3 GVH határozat